STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 04368

A IDISHE TRAGEDYE

L. Mates

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ל. מאטעס

א אידישע טראגעדיע

א טראגעדיע אין פינף אקטן

פון אידישן לעבן אין אמעריקע

פארלאג „פאלמע"
י. אס. אנדושעלעס, קאליפארניע
1927

Copyright 1927 by
MATTES LUNE
909 N. Hicks St.
Los Angeles, California.

פון דעמזעלבן מעכאבער:

אפענע טויערן — לידער. 207 זייטן. 1000 עקזעמפלארן. ארויסגענעבן פון „די כי־טעראריש גרופע, דוד עדעלשטאט בר. 450 ארבעטער רינג, לייבאר לייסעאום, ליידים עדיוקיישיאנאל קלאב". דעקווער, קאלאראדא. 1923. אויפלאגע אויס־פארקויפט.

מאמענטן — לידער. 48 זייטן. 600 עקזעמ־פלארן. צייכנונגען פון טאדראס געלעער. ארויסגענעבן פון „ביאליסטאקער יונגע פארבאנד". שיקאגא, אילינאיס. 1926. אויפלאגע אויספארקויפט.

דער ווייסער פרינץ פון דער ווייסער פלאג — לידער. 63 זייטן. 500 עקזעמפלארן. צייכנונגען פון טאדראס געלעער. ארויס־געגעבן פון פארלאג „פאלמע". לאס אנדזשעלעס, קאליפארניע. 1927. אויס־לאגע אויספארקויפט.

א אידישע טראגעדיע. 500 עקזעמפלארן.

גרייט צום דרוק:

אין מיין סטודיא — לידער און פאעמען.

באסימישע קאאפעראטיוועע פרעס

א אידישע טראגעדיע

פּערזאָנען:

מאלקע קאנטאָר, די כאונטע

שיינדל, דוויירעלע } אירע קינדער

רעב סענדער, א קאצעוו

פּערל, א שכיינע

עטל, פּערלס א פּלימעניצע

אוונער זילבערט, א סקולפּטאָר

מיסטער יאבלאָנסקי, פּערלס א גוטער פרייַנט

מיס בירנבוים, פּאַרוואלטערן פון די „דושואיש אייד"

מיסעס קאַרש, סאושעל וואָירקער

פּעני, אן אָפּיס מיידל

מיסטער און מיסעס בלומענטאל, מיסטער און מיסעס לעווינזאָן, מיסטער און מיסעס לערנער, מיסטער קאָרנבליט } אוונערס פרייַנט

אפּליקאנטן. דער איקעוואטער. די קורנאָסע אידענע. **דער האָרבאטער. די זקיינע. שכיינעס. קינדער. א ליטוואק. די יאדושליווע. ערשטע, צווייטע, דריטע, פּערטע שכיינע. א שאָכן. טענצער.**

ערשטער אקט: פרייטיק צונאכט בא מאלקען אין קיך

צווייטער אקט: מאָנטיק באטאָג אין אָפּיס פון די „דושואיש אייד"

דריטער אקט: דעמזעלבן באטאָג בא מאלקען אין קיך

פּערטער אקט: דיזעלבע נאכט בא אוונערן אין סטודיאָ

פינפטער אקט: דינסטיק באטאָג בא פּערלען אין זאל

אָרט: צופוסנס פון די ראקי בערג

צייט: געגנווארט.

ערשטער אקט

אין הינטערגרונט, רעכטס, א האלב אפענער פענצטער. לעבן פענצטער א קושעטקע. אף דער קושעטקע ליגט דווייערלע מיט א דינער קאלדרע איבערגעדעקט, און לעבן איר — איר ליאלקע. לינקס פון פענצטער א טיר, וואס פירט אין דרויסן.

רעכטס, נאענט צו דער אוואנס בינע, אף צוויי טרעפלאך ארויף, א טיר, וואס פירט אין הויז. לינקס פון טיר אן איבערגעדעקטע ניי מאשין. אן אלטער וואנט זייגער אף דער וואנט.

לינקס, א גאז אויוועלע. א וואש קעסטל, און צוםווינק? צו — א שפייז־קאמער מיט א פארהאנג פארהאנגען.

בא א וויים נעדעקטן טיש זיצן רעב סענדער, מאלקע, שיינדל, און עסן. שיינדל האלט דעם קאפ אין בוך.

מ א ל ק ע (הויבט אויף דעם קאפ, קוקט אפן וואנט זייגער. **ווי צו זיך):** שוין צוויי שא נאך די רעפועס און דאס קינד האט נאך א לעפל **וואסער אין מויל ניט געהאט.** (גייט צו צו דווייערלען, גיט זי א טאפ באם שטערן) וועסט אויסזופן, מיין קינד, אביסעלע זופ?

ד ו ו י י ר ע ל ע (פיעשטשענדיק): איך וויל ניט!

מ א ל ק ע: טוט דיר נאך וויי דאס קעפעלע, מיין קינד?

ד ו ו י י ר ע ל ע: יע.

מ א ל ק ע (זיפצט אפ): אבער אביסעלע זופ וועסטו אויסזופן. (גייט צו צום טיש, נעמט דאס שיסעלע זופ, זעצט זיך אף דער קושעטקע) **ניט קיין סאך, זע, אביסעלע בלויז. נעם, מיין קרוין!** (דווייערלע דרייט אפ דעם קאפ צו דער וואנט) זאל איך אויסבלאזן? (בלאזט אין שיסעלע) **זע, ס'איז קאלט. נו, נעם, מיין פייגעלע. דווייערלע, דווייערלע!** (דאס

קינד לײגט איינגעאקשנט מיטן קאָפּ צו דער וואנט) דוויירעלע, זע! (זיפצט אָפּ. שטעלט די זופּ צוריק אפן טיש) אזוי אַ לעבט עס א גאנצן טאָג מיט שיהי־פּיהי. (זעצט זיך, קוקט באזאָרגט).

ש י י נ ד ל (לויפט צו צו דוויירעלען מיט דעם לעצטן שטיקל אָפּ אין האנט. כאפט שטיפעריש דאָס שטיקל אָפּ אין מויל ארײן. קייט טשמאָקנדיק מיט די ליפּן, ווי זי וואָלט זיך פּאסמאקעוועט): ווילסטו?
(דוויירעלע שמייכלט).

מ א ל ק ע (מיט פּאָרוואורף): געזען אן עסן? (שאָקלט מיטן קאָפּ).

ר ע ב ס ע נ ד ע ר (אריינבורטשענדיק אין באָרד): אָדער דעם קאָפּ אין בוך אריינגעשטעקט, ווי א פערד אין זעקל האָבער; אָדער עס דרייט זיך ווי א ווינט מיל — אָט אהער און אָט אהין.

ש י י נ ד ל (צואווארפנדיק רעב סענדערן א פּאראכטנדן בליק פון דער זייט, זעצט זיך שטיפעריש אפ דער קושעטקע): בא מיר, דוויירעלע, וועסטו זופּן ווי א קליין פייגעלע. ציפּ, ציפּ, ציפּ, — אין מוילכעלע אריין! (מאכט מיט דער האנט ווי זי וואָלט א לעפל זופּ אין מויל ארײנ־נעכאפט. דוויירעלע שמייכלט) יע, יע, וועסטו זופּן? (לויפט שטיפעריש צו צום טיש. נעמט דאָס שיסעלע זופּ. שטיל צו דער מאמען) אָט קוק און שוויג. (זעצט זיך אנטקעגן דוויירעלען) פייגעלע דאָ, מוילכעלע עפּן — זופּ! (גיט איר א לעפל זופּ).

ד ו ו י י ר ע ל ע (קערט אָפּ דעם קאָפּ): כ'ווייל ניט!

מ א ל ק ע (ווי צו זיך): ווידער דער קאָפּ און אָבער דער קאָפּ. אז די רעפּועם העלפּן שוין אויך ניט.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר: יע קאָפּ, ניט קאָפּ. בא מיר וואָלט זי שוין געגעסן.

ש י י נ ד ל: אָ, איך האָב זיך דערמאָנט! (שטעלט אוועק די זופּ) איך האָב שוין גאָר א טייערע זאך פאר דוויירעלען. (איר פּאָנים שטראָלט אויף) שוין איינמאָל א גוטע זאך. טוט דיר נאָך ווי דאָס קעפּעלע?

ד ו ו י י ר ע ל ע: יע.

ש י י נ ד ל (קינדעריש): איך וועל אָנטאָן דוויירעלען מיין נייע רויטע באנד, און דוויירעלען וועט אויפהערן ווי טאָן דאָס קעפּעלע. יע דוויירעלע? (דוויירעלע שאָקלט צו מיטן קאָפּ) דיר אָנטאָן מיין נייע רויטע באנד? יע, יע, יע? (לויפט ארום אין צווייטן צימער).

מ א ל ק ע: אָט אזוי זיך ניט אויצובעטן.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר: איר זייט אליין שולדיק. מ'קיכלט זי צופיל.

מ'פיעשטשעט זיך. דאָס וואָלט געפּאסט אין דער היים פּאר די לוריעס, ראָפּאָפּאָרטס — פּאר נעגידים איז עס אן אייסעק. זיי האָבן דינסטן, באָנעס, גאָווענאטקעס, נו? ! (ווישט די בּאָרד) ווען מ'לאָזט זי אָבער הונגערן א פּאָר טעג — אי וואָלט זי בא מיר געגריזשעט א סקאָרינקע. זי וואָלט שוין געקראָגן אפּעטיט. ווי א קליין קעלבל וואָלט זי בא מיר געצופּט פון די הענט און געפּרעסן.

(מאָלקע שאָקלט טרויעריק צו מיטן קאָפּ).

ש י י נ ד ל (אריינלויפנדיק מיט דער רויטער באנד פּארשלייפט אף הינטן): געפּעלט דיר די באנד? (דוויירעלע שאָקלט צו מיטן קאָפּ) און דיר וועל איך מאכן דעם שליפּ אף א זייט. (דרייט אום דעם שליפּ ארום קאָפּ) אָט אזוי. (טוט אויס די באנד, טוט אָן דוויירעלען) זעט ווי שיין!

מ א ל ק ע (קוועלט): געזונט זאָל זי מיר נאָר זיין.

ש י י נ ד ל : ווילסט זען דעם שפּיגל?

ד ו ו י י ר ע ל ע : יע.

ש י י נ ד ל (כאפּט אראָפּ דעם שפּיגל פון וואנט. דוויירעלע שפּיגלט זיך): אָ, ווי שיין! טוט נאָך ווי דאָס קעפּעלע?

ד ו ו י י ר ע ל ע : ניין.

ש י י נ ד ל (וינקט זיך איבער מיט דער מאמען. מיט פּרייד): איך האָב געזאָגט, אז די באנד וועט אוועקנעמען דעם קאָפּווייטאָק. איצט וועט מיין קליין פּייגעלע — הופּ, הופּ, הופּ, אויסזופּן אביסעלע זופּ — זופּ, זופּ, זופּ! (היינגט אויף דעם שפּיגל. נעמט די זופּ. זעצט זיך אנטקעגן דוויירעלען) ס'איז געווען א קליין גאָלדן פּייגעלע, מיט קליין גאָלדענע פליגעלאך. איז דאָס פּייגעלע געפלויגן ווייט, ווייט איבער סעדער, געריטנער און לאָנקעם ביז ס'איז צוגעקומען צו א גרויס־גרויסן פּעלד — פול מיט קערנדלאך. טשריק, טשריק, האָט זיך דאָס פּייגעלע, א הונגעריקע, אראָפּגעלאָזן און געגומען פּיקן — פּיק, פּיק, פּיק. (זי גיט דוויירעלען א לעפּל זופּ און דוויירעלע זופּט) טשריק, טשריק, טשריק; פּיק, פּיק, פּיק — (דוויירעלע זופּט און מאלקע קוקט און קוועלט).

(א קלאָפּ, און גלייך עפּנט זיך די טיר. דערזעענדיק מיסעס קארש. לאָזט שיינדל, אין צעטומלענישׂ שטיין די זופּ אף דער קושעטקע. אנטלויפּט און פּארמאכט זיך אין צווייטן צימער. מאלקע זיצט ערשטוינט און פּאגלויוועט).

מ י ס ע ס ק א ר ש (א זעץ געבנדיק די טיר הינטער זיך): לויף, לויף! (לויפּט צו צו דער טיר, טוט א קלאָפּ) שיינדל, שיינדל! (פּאוזע)

שיינדל, קום ארויס זאָג איך דיר.

ד ו ו י י ר ע ל ע (מיט געוויין): מאַ־מע! (גיט זיך א דריי, דאָס שיסעלע פאלט אראָפּ און צעברעכט זיך).

מ א ל ק ע (א צעטרייסלטע לויפט צו צום קינד, דריקט זי צו זיך): נו, שא מיין קינד.

מ י ס ע ס ק א ר ש (קוקט אף די שערבלאך, אף מאלקען, גיט זיך א דריי און א ווענד צו רעב סענדערן. רעדט מיט גיפט און איבער־טריבענער באטאָנונג.): איר האָט געזען, א? אזוי אַ דערציט מען עס קינדער. א כאזנס א טאָכטער! מ'ברעכט דישעס. מ'פארקלאפט זיך הינטער טירן. איר האָט געזען א קאבאלאס פאָנים?

מ א ל ק ע (בעטנדיק): נו, איר ווייסט דאָך, מיסעס קארש —

(רעב סענדער ווישט זיך די באָרד און וואָנצעס, בענטשט, שאָקלט צו מיטן קאָפּ. הערט אויס).

מ י ס ע ס ק א ר ש (נאָך מער אויפגעבראכט): און איר פאר־טיידיקט זי נאָך? ! געזען א? — א פרעמדער מענטש קען מיינען גאָט וויים וואָס (דרייט זיך, וויים ניט וואָס צו טאָן פאר קאָס. קוקט אף דער פארקלאפטער טיר, אף מאלקען. גיט זיך א ווענד צו רעב סענדערן) איר זייט דאָך אן אייגענער מענטש, איר פארשטייט? פאר אן אייגענעם מענטשן מעג מען דאָך ריידן. אָט ווי איר זעט, געענדיקט סקול מיט לייטנס קינדער גלייך. איז זעכצן יאָר א מיידל, ווי דענקט איר, מעג שוין עפעס פאַרדינען? בין איך אוועק און איר געקראָגן א דזשאב באַ קאפלאנען דעם גראָסערי מאן. פיינע מענטשן ביז גאָר. איך דארף אייך דען דערציילן? איר ווייסט דאָך! צו עסן און טרינקען פון דאָס שענסטע און בעסטע, ווי אין א גראָסערי. און אלץ וואָס זי האָט באַ־דארפט טאָן, איז צוקערן דאָס הויז, אכטונג געבן אף דער בייבי, און אמאָל אין א נאָווינע דארט אונטערטראָגן א באָנדל. א סינטש אף א דזשאב! און איר איז עס ניט געפעלן. „וואָס איז?" — זי גלייכט זיך ניט צו ניאנטשן מיט קיין בייבים. בין איך אוועק און איר געקראָגן א דזשאב בא זלאטקינען דעם אוועראָל מענופעקטשורער. אפגעארבעט א וואָך. אריינגעשטאָכן זיך א נאָדל אין פינגער, און די פרינצעסן איז שוין מער צו דער ארבעט ניט געגאנגען. „וואָס ווילסטו?" פרעג איך איר. (פאוזע) עס לאָזן צו איר, וואָלט זי געשטאנען א גאנצן טאָג און זיך געשפּיגלט, געלייענט ביכלאך. וואָס אין די העק דאָז שי גיוו א קער? א קאָקעטקע, א פוילענצערן, איר האָט נאָך אזא אין אייער לעבן ניט געזען. ענד

מו קאָט א לאַנג סטאָרי שאָרט. — שוין ניט קיין גראָסערי, ניט קיין שאפּ. בין איך אוועק צו סאָקאָלן דעם פאָטאָגראפער, און איר געקראָגן א גאָלדענעם דזשאב. א שיינע ארבעט, א זויבערע ארבעט — ריטאָטשן האָט ער זי געלערנט. אָפּגעארבעט, מיט מאָזל, א ניין וואָכן און ווי־דער דאָסזעלבע. „וואָס איצטו?" פרעג איך איר. עס פעלט איר לופט צום אטעמען. עס שווינדלט איר אין די אויגן. קאָפּוויטאָק. זי גע־פינט שוין אן עקסקיוז. איז ווידער געלאָפן, ווידער געזוכט, צום סאָף, סאָף — קוים מיט צאָרעס געקראָגן. איך האָב זיך פאָשעט איינגעבעטן. און שאָלעם פישער האָט זי אריינגענומען צו זיך אין פיש מארקעט. א דזשאב, זאָג איך אייך, פאר א קינד זיך צו שפּילן. איינזאלצן, אייערעפּן די פיש, נעמען געלט און ארויסגעבן טשיינדזש. און דאָ ערשט איז צאָרעס! (פּאוזע) האָט איר עס וועלן אין אייער לעבן געזען? א מיידל האָט געענדיקט פאָבליק סקול און זאָל ניט קענען ארויסגעבן פון א דאָלער טשיינדזש? ארויסגעיאָגט האָט ער זי! (מאלקע טוט א ציטער פון איבעראשונג) נאָר איך וויים: ס'איז די באָיעס, וואָס ליגן איר אין קאָפּ. שפּיגלען און ביכער. (קלאפּט אין טיר) שיינדל! שיינדל! (פּאוזע) באָט רימעמבער. (קערט זיך אום צו מאלקען) כ'האָב מיינע פּים אָפּגע־קלאפּט. פּאר איר געטרייט דאָס בעסטע וויי פּאר אן אייגן קינד. און דאָס איז מיין באלוינונג! (וועגדעט זיך צו רעב סענדערן) איך דארף זיך דאָך פּאר אייך ניט באריימען. איר האָט געהערט אין בוטשער שאפּ וועך מיסעס קארש איז. מ'קען מיסעס קארש. שוין זיבן יאָר אז איך קום אריין אין צענדליקער הייזער א טאָג. און וואו נאָר איך קום, איז מיסעס קארש, מיסעס קארש. מ'וויים נאָרניט וואָס צו טאָן מיט מיר. אף די הענט וואָלטן זיי מיך געטראָגן. און, ווי איר זעט, ס'איז דען בא מיר א פראגע פון צייט? ביז שפּעט אין דער נאכט אריין בין איך אף מיינע פּים, אבי איך קען נאָר אימיצן באהילפיק זיין. און דאָס איז די עפּרישיאיישן! (קוקט שטעכיק אף מאלקען) באָט אינאָף! (קוקט זיך ארום. באפעלעריש) מאָנטיק איינם אזייגער אין אָפּיס, מיסעס קאנטאָר.

מ א ל ק ע (שטאמלענדיק): איך וועל —

(מיסעס קארש אָפּ מיט צאָרן. א ווייַע איז שטיל).

מ א ל ק ע (מיט א פול הארץ): ריבוינע־שעל־אוילאָם! גאָט־פאָטער, דו אלמעכטיקער! איין טאָג אין וואָך האָסטו מיר געשאנקען, איין טאָג אין וואָך האָסטו געהיט און געשיצט מיין הויז פון זיי, און געלויבט און געדאנקט האָב איך דיין נאָמען דערפאר. האָב איך דעם

איינעם טאָג אויך פארזינדיקט? (דריקט דווייערעלען צו זיך, דערשלינגט א טרער).

ר ע ב ס ע נ ד ע ר (אויפשטייענדיק פון טיש): זינדיקט ניט, מאלקע.

ד ו ו י י ר ע ל ע : איך וויל שלאָפן.

מ א ל ק ע (נעמט דאָס קינד אף די הענט, וויקלט זי איין אין קאָלדרע. גיט איר א קוש): שפאר אַן דאָס קעפעלע, מיין קינד, שלאָף.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר (ארומגייענדיק איבער דער קיך די הענט הינטער זיך פארלייגט, שטעלט זיך אף): און מיינט איר עפשער אז מיסעם קארש איז אינגאנצן אומגערעכט? עמעס, זי האָט דאָס זעלבע געקענט לאָזן אף מאָנטיק אויך, ס'וואָלט ניט אנטלאָפן. אריינפאלן אין מיטן שאבעס איז א כילול האשעם און א ביזאָיען פאר מענטשן. אָבער, וואָס עמעס, איז עמעס. אינגאנצן אומגערעכט איז זי אויך ניט. א מיידל, באָרוך האשעם, קאָרעוו לעכופע, און ניט צו גאָט און ניט צו לייטן. וואו איז עס טאקע געהערט געווארן? א, א, א, וועו איך נעם זי נאָר אריין אין מיינע הענט, וואָלט זי שוין געווואוסט פון שטאָט און דערעכערעץ פאר אן עלטערן. א, א, א, וועו איך נעם זי נאָר אריין אין מיינע הענט. א, א, א!

(א וויילע איז שטיל. עס עפנט זיך די טיר און שיינדל קומט אריין א דערשלאָגענע. מאלקע, מיט דווייערעלען אף די הענט, גייט ארויס אין צווייטן צימער. ביידנס בליקן מיידן זיך אויס פון צו באגעגענען זיך. שיינדל נעמט צונויף די שערבלאך ווישט אָפּ דעם דיל. נעמט ארונטער די קיילים פון טיש. און ווי גיך איר בליק באגעגנט זיך מיט רעב סענדערס, קערט זי אָפּ דעם קאָפּ אן א זייט. רעב סענדער גייט ארום איבער דער קיך, ברומט אונטער א זעמערל. מ'קלאפט אין טיר).

ש י י נ ד ל : קאָם אין!

פ ע ר ל (אין טיר): גוט שאבעס!

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : גוט שאבעס, פערל.

פ ע ר ל (ארומקוקנדיק זיך): וואו איז מאלקע?

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : זי איז געגאנגען לייגן דווייערקען שלאָפן.

ש י י נ ד ל (רוקט צו א שטול): זיצט, פערל.

פ ע ר ל : א דאנק מיין טייערע. (וווייזט אן אף איר האלב פאר־קאטשעטן פארטוך) איך האָב זיך ארויסגעכאפט אף א וויילעטשקע. איך האָב טייערע געסט געלאָזן. די יאבלאָנסקים זיינען געקומען. ער און

זי אוֹן די טאָכטער מיטן איידים (געוועגדט צו שיינדלען) אן איידים — א זייד. אף דיר אוֹן אף אלע אידישע קינדער געזאָגט געוואָרן. (געאיילט) נו, וואו איז מאלקע? איך האָב זיי דאָרט אליין געלאָזן אוֹן —

ש י י נ ד ל : ניט אינגאנצן אליין.

פ ע ר ל : עטל אוֹן אוועך זיינען דאָרט אפילע מיט זיי, נאָר דו וויסט דאָך —

ש י י נ ד ל : אוֹן די יונגע מיסעס, מיסעס — (קען זיך ניט דערמאָנען) —

פ ע ר ל (שמייכלענדיק): מיסעס גלאזער, מיינסטו. גאָרניט די־זעלבע עלקע נעכע. (מאכט נאָך מיסעס גלאזערס באוועגונגען מיט א טאָן פון כויזעק) גייט אוֹן שטייט אוֹן בלאָזט פון זיך, ווי אן אינדיק ערעוו פּייסאך. אָט אזוי אוֹן אָט אזוי. גלעט זיך די באָקעס, קרייזלט די לעקאלאך, ארבעט מיט די פינגער דו זאָלסט כּאָם־וועשאָלעם א בליץ פון א דיימענטל ניט פארפעלן. אוֹן די ליפּעלאך האָט עס צונויפּגע־צויגן — א וואָרט האָט עס פארגעסן ווי צו רייזן. אָבער די קאסאָקע אייגלאך אירע (דרייט קאסאָקעוואטע מיט די אויגן) אראָפּ אוֹן ארויף. גיב זיי א רענדל פאר א מינוט ווילן זיי זיך ניט פּאָרן.

(שיינדל שמייכלט. רעב סענדער לאכט מיט אן אָפּגעהאקטן הילצער־נעם געלעכטער).

פ ע ר ל : איר הערט, רעב סענדער, — וואָם מ'קען שוין אין אמעריטשקע פאר גאלט ניט קויפן? ! אין דער היים א שמאטניק, וועל־וועלע טראסק, אוֹן דאָ — אן אוישער ניט אָפּצושאצן.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : אוֹן דאָם אלץ אין די מילכאָמע יאָרן. אן אָפּויטיקי זאָגט מען —

פ ע ר ל : מעגן מיר זיך עס בויידע ווינטשן כאָטש א העלפּט, ריבוינע־שעל־אוילאָם. (גיט זיך מיטאמאל א כאפּ) נו, זעט נאָר, ווי איך האָב זיך דאָ פארעדט. איך מוז דאָך לויפן.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : ניט געפערלאך, זיי וועלן ניט אנטלויפן.

פ ע ר ל : איר וויסט דאָך, ס'פאסט אָבער ניט —

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : דערווייל א שיינעם דאנק אייך פאר די פיש.

פ ע ר ל (א צופרידענע): זאָל אייך זיין צו געזונט! א טייערע קאָפּ, ניין?

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : היינטיגע קאָפּ האָט געהאט דעם טאָם גאנ־

אייך. זים ווי צוקער.

פ ע ר ל : ווען איר זעט א קארפּ? — אכט פונט געוואויגן (ערזעענדיק מאלקען אין טיר) גוט שאבעס, מאלקע!

מ א ל ק ע (אריינקומענדיק): גוט שאבעס! — פארוואס זיצט איר ניט, פּערל? (רוקט איר צו א שטול).

פ ע ר ל : איך דאנק אייך, מאלקעלע. נאָר איך מוז גלייך לויפן צוריק. איך האָב טייערע געסט געלאָזן. די יאבלאָנסקים זיינען געקומען. ער, זי, די טאָכטער מיטן איידים. (נעמט ארום מאלקען) קומט, מאלקע, וועלן מיר טרינקען צוזאמען א גלאָז טיי. (צו רעב סענדערן) און איר, רעב סענדער, וועט זיך דאָך ניט לאָזן בעטן.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : פאר א גלאָז טיי בין איך אלעמאָל גרייט.

פ ע ר ל : קומט, מאלקע.

מ א ל ק ע (ניט געשטימט): עפּשער שפּעטער א ווייל. איך האָב ערשט דאָס קינד איינגעשלעפּערט און —

פ ע ר ל : נישקאָשע, שיינדל וועט אכטונג געבן.

ש י י נ ד ל : גיי, מאמע. (גייט, נעמט דעם סוועדער).

פ ע ר ל : איר וויסט דאָך, זיי זיצן ניט לאנג. זיי האָבן זיך נאָכגעפּרעגט אפּ אייך. און איך האָב זיי געזאָגט, אז איך גיי אייך אריינרופן. קומט, מאלקעלע.

ש י י נ ד ל (מיט דעם סוועדער אין די הענט): נא, מאמע, טו אָן דעם סוועדער.

(מאלקע נעמט, טוט אָן דעם סוועדער).

פ ע ר ל : אין דרויסן איז אפילע ניט קאלט, נאָר דעם סוועדער מעגט איר אָנטאָן.

(רעב סענדער טוט אויס די יארמולקע, טוט אָן דעם קאפּעלוש. פּערל עפּנט די טיר, לאָזט ארויס מאלקען ערשט. רעב סענדער לאָזט זיך נאָך מאלקען, נאָר פּערל, ווי ניט זעענדיק, כאפּט זיך אריין אינמיטן, שלאָגט זיך אָן אָן רעב סענדערן, און רעב סענדער שפּרינגט גלייך אָפּ צוריק. שיינדל שמייכלט פון צוואמענשטוים. אלע דריי אָפּ. שיינדל נעמט דעם בעזים, קערט צו. שטייט אין שפּיגל און שפּיגלט זיך. ראפּטאָם גיט זיך אן עפּן די טיר. שיינדל גיט זיך א כאפּ א דערשראָקענע. עטל לויפּט אריין, לאכנדיק, און נאָך איר, זיך נאָכיאָגנדיק, אוונער).

ע ט ל (זיך באהאלטנדיק הינטער שיינדלס פּלייצעס, לאכט און רייצט זיך מיט אוונערן, ווי עס טוען קינדער): שיים, שיים, יו לאָמט די גיים!

א ו נ ע ר (הוסט און לאכט): נאָר ווארט — (צעהוסט זיך שטארקער).

ע ט ל (זיך ארויסרוקנדיק פון הינטער שיינדלס פליצעס, נעמט ארום אוונערן): נו, געגוג געהוסט, געגוג. איך האָב געזאָגט, אז דו וועסט מיך ניט כאפן.

א ו נ ע ר (שמייכלט גוטמוטיק): אבי פון דער אלטערס הענט זיך ארויסגעכאפט. אלץ הייסט ניין מאָם רייד. און די מיסעס גלאזער (פֿרובירט שטיפערייש נאָכמאכן ווי זי דרייט מיט די אייגלאך, נאָר ס'גייט ניט. ביידע לאכן).

ע ט ל (באמערקנדיק שיינדלס ערנסט, טרעט צו. נעמט זי ארום): ביזט מיר עפעס ניט אויפגעלייגט. וואָס איז דער מער מיט דיר, שיינדל?

ש י י נ ד ל : גאָרניט דער מער.

א ו נ ע ר (אוועקלייגנדיק דעם הוט אף דער קושעטקע): ניט אויפ־ געלייגט? — בלאָטע! — הערסט? מיר האָבן פאר דיר טייערע ניים — (עטל מאכט אים שטיפערייש צו דאָס מויל, לאָזט אים ניט ריידן. אוונער שמייכלט. באפרייט זיין מויל פון עטלס הענט, שרייט אוים צו שיינדלען אפן קאָל) אז דו וועסט הערן, וועסטו זיך אזש צעטאנצן פאר פרייד.

ע ט ל (מאכט א ברויגעזלאכע מינע, לאָזט אָפּ אוונערן): טרוימער מיינער! בוי זיך נאָך ניט קיין פאלאצן אין די הימלען.

א ו נ ע ר (א גליקלאכער בעט זיך בא עטלען ווי א קינד): נישקאָשע, שיינדלען קען מען פארטרויען א סאָד. זי וועט קיינעם ניט דערציילן. (גייט צו צו שיינדלען, צערטלאך) וועסט האלטן א סאָד? !

ש י י נ ד ל (מיט א ווייכקייט אין קאָל): מיר טראָגן שוין אזוי אויך צופיל סוידעס. צו וואָס נאָך א סאָד, נאָך א שלאָם אפן מויל?

ע ט ל (געטראָפן און דאָך צופרידן מיט דעם ענטפער. מיט א צוויי דייטיקן טאָן צו אוונערן): שיינדל איז געראטן, סוידעס האלט מען פאר זיך. (פאוזע) וועל, איצט גיי איך. (טוט א קוק אפן זייגער) אך, איך האָב שוין דאָרט לאנג באדארפט זיין. און דו גייסט פריער צו די בלומענטאלס.

א ו נ ע ר : ווי מיר האָבן אָפּגערעדט.

ע ט ל : וועל איך דאָרט ווארטן אף דיר, נאָר פארעד זיך ניט אקאָרשט.

א ו נ ע ר (גוטמוטיק): אָלרייט, מיין טייבעלע.

ע ט ל (מיט א ליבן וואונק): פארגעס ניט. (צואווארפנדיק א לופט קוש) צום ווידערזען.

א ו נ ע ר (שמייכלענדיק): א גליקלאכער שליטוועגם.
(עטל אֶפּ, אוונער זעצט זיך צו אפן ברעג טיש).

א ו נ ע ר: איז וואָס איז טאקע דער מער מיט דיר, שיינדל?

ש י י נ ד ל (טרעט צו. גלעט דאָס וועגטל פון שטול. רעדט מיט אראָפּגעלאָזטע אויגן): ביזט מיין אייניציקער פריינט.

א ו נ ע ר (ווערט ערנסט, פרובירט אָבער זיך צו האלטן אין א פריי־לאכן טאָן): ניט דער אייניציקער. ניט אזוי גענפערלאך שוועסטערקע. (פאוזע) האָסט עפעס אפן הארצן, רעד ארַאָפּ. ווייסט דאָך ווי אין פּאָסעק שטייט: א ווייענדע נעשאָמע קארבט רינעס אין געזיכט; א שוועד געמיט, ברייענגט א שוועד ליד.

ש י י נ ד ל (שטיל): א ווייענדע נעשאָמע קארבט רינעס אין געזיכט — (גייט איבער מיט די פינגער איבער די באקן) און מיין פּאָנים האָט נאָך קיין איין קנייטש, קיין איין —

א ו נ ע ר: קנייטשן? (לאכט, וועלנדיק פארלאכן די ערנסטקייט פון מאָמענט) און אף דיין פּאָנים. וואָס פאר א נארעלע דו ביזט.

ש י י נ ד ל: איז מיין פּאָנים אנדערש —

א ו נ ע ר: אנדערש, זיכער אנדערש! (פאוזע) און הער א סאָד, כאָטש דו ווילסט קיין סוידעם ניט הערן. (זיך עטוואָס אָנבויגנדיק) דיין קאָפּ וואָס איך האָב געקלעפּט, האָב איך פאר א פּאָנטאן גענוצט. און ווי עטל האָט זיך דאָ, הינטן ארום, דערוואוסט, גיי איך געווינען דעם טויזנט דאָלער פריז. (מיט עקסטאזו, אויפשטייענדיק) און ס'איז פאר דיין קאָפּ, דיין פּאָנים, שיינדל. (הוסט).

ש י י נ ד ל (אביסל איבעראשט): מיין קאָפּ? — (קוקט פארטראכט).

א ו נ ע ר (שטייגנדיק אין עקסטאזו): און דו האָסט באדארפט זען ווי שיין עס איז. (רעדט מיט די הענט) צו דיין קאָפּ האָב איך פיגור צוגעגעבן. א יעסוימע, הייסט עס. איצט שטעל זיך פאָר, אז דו, די יעסוימע, שטייסט בא א טרינק פּאָנטאן, די רעכטע האנט ווי פאר א נעדאָווע אויסגעשטרעקט — אָט אזוי — און די לינקע האָנט דעקט צו מיט די גלאָקטע, לאנגע האָר, וואָס פאלן פאליעסווייז פון דיינע שול־טערן ארַאָפּ, — א האלב אנטבלויזטע ברוסט. דאָס איז לינקס פון פּאָנטאן. און אונטן, רעכטס, אף א טרעפּל פון שטיין, זיצט א יאָסעמל מיט א קוליע אף די קני, און שפּייזט מיט די ברעקלאך פון זיין טרוקן,

אָרים־אויסגעבעטלטן ברויט די פייגעלאַך פון גאַס. (אין פרייד) ס'איז א וואונדערלאכער פאַנטאַזן. דאָס נאָבלסטע ווערק פאר א קינדער היים. (אָנכאפּנדיק שיינדלען פאר די הענט. שיינדל כאפט זיך אויף ווי פון א טראנס) און ס'איז דיין קאָפּ, שיינדל, —

ש י י נ ד ל (די אויגן אין זיך פארטיפט): ווי גליקלאך וואָלט איך געווען וועַן מיין פּאַנים וואָלט געווען מיט א קרעץ אויסגעשאַטן, וועַן אף דער פּלייצע וואָלט איך געטראַגן א האָרב.

א ו ו נ ע ר (געטראַפן. מיט וויטאַק): האָסט פארדרום, שיינדל —

ש י י נ ד ל (ניט צוהערנדיק אוונערס רייד, קוקט אים גלייך אריין אין די אויגן): איך בין דיך מעקאַנע, אוונער. דו ביזט א שווינדזיכטיקער און אלע וויסן עס. קריגסט א בלוט שטורץ, האָסט יעדער מיטלייד מיט דיר. און פאר מיר? — (פארדריקט די הענט פאר וויטאַק, און פארטיפט די אויגן ווידער אין זיך).

א ו ו נ ע ר : וואָס רעדסטו, שיינדל?

ש י י נ ד ל : מיט מיין קריינק דארף איך זיך שעמען און באַהאלטן. שטיקן און שטיקן און דריקן אין זיך. איך וועל דערדריקט און דערשטיקט ווערן, פלאַצן וועל איך, אוונער. (לאָזט זיך אראָפּ אפן שטול, קאָפּ טיף פארזונקען).

א ו ו נ ע ר (איבערגעבויגן איבערן שטול): דערצייל, שיינדל, (לייגט זיינע הענט אף אירע שולטערן) רעד אראָפּ פון הארצן, שוועסטער־קע. פאר מיר מעגסטו אלעס פארטרויען.

ש י י נ ד ל (הויבט אויף דעם קאָפּ, קוקט ארויף צו אוונערן): גענדעסט דעם פּאַגראָם? — אין קעלער, — דעם קלאפ אין קאָפּ, וואָס איך האָב געקראַגן, — מיין היסטעריקע? — זינט דאן לייד איך. לייד פון קאָפּ וויטאַק, אויגן שווינדלעניש, און נאָך גרויס אויפרעגונג פאל איך אָפט אין כאלאָשעס, אזוי ווי דו האָסט מיך דאן אין קעלער געזען. (פאוזע. שטיל) און דער דאָקטער זאָגט מיר אז איך טאָר זיך ניט אויפרעגן, אז איך דארף האָבן רו. און איך וועל עס אריבערוואקסן, (שמייכלט ביטערלאך) אריבערוואקסן. (פאוזע. טוט א פאָבע מיט דער האנט אין דער לופט) אָבער ניט דאָס בין איך אויסן דיר צו דערציילן. (מיט א העכערן קאָל, אוונער זעצט זיך אפן ברעג טיש) עס איז דאָך פאר דיר, מעסטאָמע, קיין סאָד ניט, כאָטש די מאמע זוכט מיט אלע מעגלאכקייטן צו באַהאלטן — די לעצטע דריי יאָר, און דאָס איז זינט דער טאטע איז געשטאַרבן, ווערן מיר געשטיצט פון טשאריטי. און אונטער זייער אויפ־

זיכט שטיי איך. זיי פאסן עס אף מיר אויף. און אף מיר האָט מען געווארט. אף מיר האָט מען די האָפנונג געלייגט, אז אָט — באלד, באלד און איך וועל אָנהייבן פארדינען. (פאוזע) און איך בין קראנק, אוונער. — איך האָב שוין אזויפיל דזשאבס אויסגעפרובירט, און אין ערגעץ האָב איך זיך ניט אריינגעפאסט. און ערשט היינט האָב איך דעם לעצטן דזשאב פארלאָרן. (מיט ווייטאָק אין קאָל. אויפשטייענדיק פון אָרט) נו, וואָס זאָל איך טאָן, אוונער? וואָס זאָל איך טאָן, אז איך קען פאָרט ניט זען ווי מ'שפאלט לעבעדיקע פיש. (פארטראכט זיך) לעבעדיקע, בלוטיקע שטיקער קארפ צאפלען זיך, און דאָ — נעם זאלץ און שיט נאָך זאלץ אף די וואונדן. (מיט ווייטאָק) איך קען ניט, אוונער! איך קען ניט ווען מ'זאָל מיך אפילע אף שטיקער צעפיצלען. איך קען עס ניט טאָן. (נעלאסענער) און דאָס אויך האָב איך פרובירט ביז איך האָב זיך פארלאָרן און אָנגעהייבן מאכן טאָעסן אין ארויסגעבן טשיינזש. שאָלעם פישער האָט עס באמערקט און פאר אלעמען אין די אויגן האָט ער א געשריי געטאָן „מיר דארפן דאָ ניט קיין פילאָסאָפקעס. ווילסט זיין א באָל-כאָלוימעס, טאָ שטיי אהיים!" (לאָזט אראָף דעם קאָפ, רעדט שטילער) איך האָב דער מאמען ניט דערציילט, ניט געוואָלט דעם שטיקל שאבעס פארשטערן. שיקט אָבער גאָט די שטראָף אין הויז אריין. און די פיאווקע, מיסעס קארש, איז דאָ אינמיטן עסן אריינגעפאלן. איז ווי נאָר איך האָב זי דערזען, בין איך אויפגעשפרונגען, אנטלאָפן, הינטער דער טיר זיך פארמאכט. און זי האָט געקלאפט, געקאָסט און געצאָרנט. — און מאָנטיק, מאָנטיק באטאָג דארף שוין די מאמע ווידער אין אָפיס גיין.

א ו נ ע ר (ארורכגענומענער מיט מיטלייד. שטיל): וואָס אין אָפיס?

ש י י נ ד ל : שפיכוים דאָמים! בלוט צאפעניש און בלוט זויגענישן! און שוין צוויי מאָל — האָט מיר פערל פארטרויט — האָט מען דער מאמען געסטראשעט אז מ'וועט איר אויפהערן שטיצן. און אלץ צוליב מיר. און שולדיק בין איך. שולדיק פאר גאָט און שולדיק פאר לייטן. און אלע טייטלן אף מיר מיט די פינגער — „זעט א מויד! און אלעס וואָס זי ווייס איז איר שיין פענעמל". (מיט א העכערן טאָן) און איך וואָלט מיט פרייד די הויט פון פאָנים ארונטערגעריסן, און ארויס אין גאס און אויסגעשריען הויך אפן קאָל אז קינד און קייט זאָל הערן — איך בין קראנק! (די שטימע פאלט, ווערט טיפער) און איך שטיק, דריק

אין זיך. א מיידל דארף זיך מיט אלעס באהאלטן. (שמייכלט מיט ביטערניש) וועז מ'זאל וויסן, האט די מאמע מוירע, קען עס מיר נאך צו א שידוך שאטן. (שאקלט מיטן קאפ, דערשטיקט א טרער) אבער זיי, די פיאווקעס, זיי ווייסן דאך מיין אומגליק. דאך מאטערן זיי מיך און פיניקן דער מאמען. — און די מאמע שווייגט. און איר שווייגן צופט, נאגט, רייסט שטיקער. (גיט זיך א כאפ מיט די הענט בא די האר פון קאפ) איך וועל עס ניט אריבערטראגן. איך וועל מעשוגע ווערן, אוונער.

א ו נ ע ר (אנכאפנדיק זי בא די הענט): שיינדל, שיינדל! (דריקט אירע הענט אין זיינע פול מיט מיטלייד און צערטלאכקייט) שיינדל, איך וועל מאנטיק גאנץ פרי אין אפים גיין. שיינדל! שיינדל, בארואיק זיך. עס וועט אלעס זיין אלרייט.

(שטיל עפנט זיך די טיר. מאלקע, דערזעענדיק ווי אוונער האלט שיינדלס הענט אין זיינע, בלייבט שטיין ערשטוינט. מאכט שטיל צו די טיר הינטער זיך. אוונער, דערפילנדיק מאלקעס אריינקומען, לאזט גלייך אפ שיינדלס הענט. טרעט אפ צוריק).

ש י י נ ד ל (זיך אומקערנדיק צו דער מאמען): שוין צוריק?

מ א ל ק ע: די יאבלאנסקים זיינען שוין אוועק.

א ו נ ע ר: גיך געמאכט.

מ א ל ק ע: זיי זיינען געגאנגען צו א שאלוים־זאכאר, האבן זיי זיך אפגעשטעלט פאר א ווייל. (לאזט זיך גיין אין צווייטן צימער).

ש י י נ ד ל (ווילנדיק פארהאלטן דער מאמען): דווייערלע שלאפט.

מ א ל ק ע: כ'וועל נאר א קוק געבן. (אפ).

א ו נ ע ר (זיך איבערקוקנדיק א ווייל מיט שיינדלען, נעמט דעם הוט): נו איצט מוז איך לויפן. נאר זיי ניט פארצווייפלט! הערסט? ס'וועט אלעס זיין אלרייט. (לאזט זיך גיין).

ש י י נ ד ל (לאזט זיך נאך אוונערן. שטיל) רעד ניט פאר קיינעם — —

א ו נ ע ר: פארלאז זיך אף מיר. נאר געדענק — (אפ).

ש י י נ ד ל (זיך אומקערנדיק מיט'ן פנים צו דער טיר, רעכטס, קוסט א ווייל שטארק באזארגט. זיפצט אפ): אך! (זעצט זיך, די פארקלאמערטע הענט אפן טיש אויסגעצויגן. קוקט ווי די ליכט לעשן זיך, גייען אויס).

פארהאנג

צווייטער אקט

אין הינטערגרונט א האלבע וואנט ארויף ביזן סופיט. די צווייטע העלפט — א צאם פון שטאכעטן מיט א שווינג טיר? צום ווינקל צו. אף דער וואנט א בראנזענע מאבעקע מיט א גרויסן אויפ־ שריפט „צדקה תציל ממות". אונטער דעם אויפשריפט — די נעמען פון די מענאדווים. אריבער די שטאכעטן, ארומגעצאמט מיט א צווייטן צאם, זיצט א מיידל בא א שרייב מאשין. ווייטער פון דעם מיידל זיצן אפליקאנטן, ריידן צווישן זיך, קרעכצן, דרייען זיך ארום ווי סיקועטן. פון צייט צו צייט הערט זיך דאס געווייין פון א קינד.

רעכטס, צווישן גרויסע קוואדראטנע פענצטער. לעבן די פענצטער שראנקען מיט רעקארדס.

לינקס, א טיר, אין פאדערגרונט פון טיר א שרייב טיש. לעבן טיש א פאר שטולן.

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם (באם שרייב טיש, באמערקנדיק ווי מיסעס קארש האט זיך פארקוקט צווישן די אפליקאנטן): איר האט די רעקארדס?

מ י ס ע ס ק א ר ש (בא די רעקארדס): אט בין איך פארטיק. (ציט שנעל ארויס א פעקל פאפירן פון שופלאד, לייגט צונויף די אלע פריער־ דיקע רעקארדס אין איין פעקל. גייט צו צום שרייב טיש): זי איז שוין דארט דא, די מיוכעסעס. (אנווייזנדיק מיט דער האנט צו די אפליקאנטן) און הערט א מיסע, וואס איך האב זיך אליין מיינע אויערן ניט געגלויבט.

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם: ווידער נייעס?

מ י ס ע ס ק א ר ש: דער בוטשער, דער באדער אירער, איז אין איר פארכליאפטשעט, זאגט מען, ביז איבער די אויערן. און איז גרייט א כופע צו שטעלן צו יעדער מינוט. (לאכט מיט א צוויידייטיקן נעלעכטער) וואס זאגט איר ניט אף דעם?

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם: ריעלי? — האלעוואי! — ס'וואלט שוין

צייט געווען פֿאַטער צו ווערן פון דער צאָרע אויך. א מיוכעסעם, אן אַנשיקעניש!

מ י ס ע ס ק א ר ש : הערט איר דאָך: איז זי וויל נאָך ניט. מ'זאָגט אפילע, אז די שכיינע האָט זיך צו אים געשאַדכנט. נאָר יענע איז דאָך א באָבע אַנטקעגן איר. און זי ווידער דרייט נאָך מיטן שנוק. זי דענקט, אז מיט אירע צוויי — כ'וויל שוין ניט זאָגן וואָס — וועט זי זיך אף עפּעם בעסערס דערוואַרטן. איין קליניקייט — די כאזנטע! — און פֿאַרוואָס זאָל זי טאקע ניט ווארטן? ס'פעלט איר עפּעס? נישקאָשע, וועז זי וואָלט באדארפט פינצטערן אף א דזשאב, ווי אנדערע, וואָלט זי שוין לאנג כאַסענע געהאט. אזוי איז דאָ אביסל נעקטאַיס, טוט זי אייך א טוויווע און ארבעט א שאָ דורכן טאָג, לייטן דאָס מויל צו פארמאכן. און איז קיין נעקטאַיס ניטאָ, ווי אָט די לעצטע פיר, פינף וואָכן, איז דאָך אוואדע גוט. און פון איר פרינצעסן איז דאָך שוין אָפּגערעדט. אז זי גיט אייך א זעץ מיט דער טיר אין פּאָנים אריין, דארפט איר איר נאָך באדאנקען.

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : שטעלט זיך פאָר, אז זי וועט שוין מער קיין טיר אין פּאָנים ניט זעצן. איך האָב צו לאָנטש געהרעדט מיט די באָרד וועגן איר. איך האָב זיי דערציילט וואָרט פאר וואָרט פון פריוטיק צונאכט. פון איר רעספּעקט פאר אייך, פאר מיר, און אין דזשענראל פון איר ליבע און דאנקבארקייט פאָר אונדזער גאנצער ארבעט. און איך האָב געקראָגן די פולע רעכט צו טאָן מיט איר ווי זי פארדינט. און זי וועט שוין בא מיר איצט כאסענע האָבן. (פאוזע) איר האָט דאָך נאָך איר טשעק!

מ י ס ע ס ק א ר ש : ער איז בא מיר אין הענד בעג. איך טראָג אים אייך גלייך אריין. (וויל ניין).

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : ס'איז אַלרייט, איר ט'מיר אים שפּעטער געבן. אבי ער איז נאָך בא אייך. מער קיין טשעקס קריגט זי בא מיר ניט. (שטייט אויף, גיט א מיש דורך די רעקאָרדס, נעמט אראָפּ א טיל פאר זיך) און די מאכט גרייט פאר מאָרגן. און טוט עס טאקע גלייך, וויל א זייגער פיר וועט איר דארפן זיין בא דער טייערער מיסעס זעלינגער. און איך וועל היינט אויך מוזן אוועקגיין פארפרי.

מ י ס ע ס ק א ר ש (נעמט די רעקאָרדס): כ'וועל זען זיין אין צייט. (אף, טיר לינקס).

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם (גיט א קלונג אין טיש גלעקל, פּעני קומט

אריין): בעט מיסטער זילבערטן אריין.

פ ע נ י : ער האָט שוין טאקע געבעטן אייך צו דערמאָנען.
(טעלעפאָן קלינגט. פעני אָפּ, הינטערגרונט טיר).

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : (אפן טעלעפאָן): „די דזשואיש אייד". אָ דר. גינזבורג? יע. יע. איך וועל זיין. (אוונער קומט אריין דורך דער הינטערגרונט טיר, בלייבט שטיין. מים בירנבוים צו אוונערן) העוו א סיט, מיסטער זילבערטע. (אוונער זעצט זיך, הוסט אונטער צוביסלאך) יע! אָן צווייפל. באשטימט! שור, שור. גוד באי! (היינגט אויף דעם עמפפאנגער, וועגדעט זיך צו אוונערן מיט זייער א סימפאטישן שמייכאלע) און דאָס זייט איר מיסטער זילבערט אליין. (שטרעקט אוים די האנט) עס פרייט מיך זייער אייך צו קענען.

א ו ו נ ע ר (אויפשטייענדיק, דריקט איר האנט): זייער אנגענעם, מים בירנבוים. (זעצט זיך).

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : עס פארדריסט מיך זייער, וואָס איר האָט אומזיסט געווארט דעם גאנצן פרימאָרגן. וועלן איר מעלדעט זיך אָבער גלייך צום דעסק —

א ו ו נ ע ר : אָ, ס'מאכט ניט!

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : ווי איר זעט, אזויפיל אפליקאנטן יעדן טאָג. און מ'מוז יעדן אויפנעמען און אויסהערן. אזויפיל צאָרעס! און אָט, דאָ פאר לאָנטש. האָבן מיר אריינגעכאפט א שטיקל קאָנפערענס אויך. אפילע אָפּעסן, זעט איר, קען מען ניט וואו מ'זאָל גלייכצייטיק עפעס ניט פארזאָרגן פארן קלאָל.

א ו ו נ ע ר : און צאָרעס זעט מען דאָ גענוג.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : טוט מיר טאקע האָנאָהע, וואָס איר האָט כאָטש די לעצטע שאָ פארבראכט אין אונדזער לייבערערי. האָט איר דאָרט געזען דעם לעצטן נומער „ארטס"?

א ו ו נ ע ר : זייער א רייכער נומער.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : איך בין שוין א סובסקריבערן פאר די לעצטע אכט, ניין יאָר געווים. (שמייכלט) איר וועט זיך עפשער וואונדערן, וועָן איך וועל אייך זאָגן, אז מיסטער מאָגען, דער העד פון דער אקאדעמי, איז געווען גאָר באגייסטערט פון מיין ארבעט, דאָס־זעלבע מיסטער סאָלבוני. און איך צווייפל ניט, אז איך וואָלט זיך אויסגעצייכנט אויך. האָט מיך אָבער דאָס קלאָל לעבן אזוי אוועק־געצויגן —

א ו ו נ ע ר : איך האָב געהערט. טאקע מיסטער מאָגען אליין האָט מיר דערציילט וועגן אייך. ער האָט זייער וואַרעם גערעדט וועגן אייערע וואסער פארבן.

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם (דערפרייט): ריעלי? און איך האָב אים שוין אזא צייט ניט געזען. איזנט אי א דיער סאָול? (קערט אום דעם קאָפּ דערצו־ָרנט) מ'וויינט שוין דאָרט ווידער. איינשטילן א קינד וועלן זיי קיינמאָל ניט. אָט אזוי א גאנצן טאָג נאָר געווין און גע־קלאָגערי. פּיצלאך שלעפּט מען מיט זיך. און וויפל מאָל איך האָב זיי ניט געבעטן, אז זיי זאָלן לאָזן די קליינווארג אהיים, ברייננט מען זיי ווי אף צולאָכעם, גראָד אהער. אך!—(פּאוזע) אנטשולדיקט, מיסטער זילבערט, וואָס איך האָב אייך אָפּגעהאלטן אזוי לאנג — איך וועל אָבער זיין מער ווי צופרידן אייך צו דינען, אויב מיין סוירווים קען אייך נאָר זיין אף יוז.

א ו ו נ ע ר : בעסטן דאנק, מים בירנבוים, איך שעץ זייער אייער אָנבאָט. און איך בין טאקע געקומען אייך בעטן א קליינע טוויווע.

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : מיטן גרעסטן פארגעניגן.

א ו ו נ ע ר (עטוואָס שטאמלענדיק): איר פארשטייט, איך האָב מיט אייך געוואָלט רידן — בעסער געזאָגט, איך האָב אייך געוואָלט בעטן —

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : איר דארפט מיך אפילע ניט בעטן (צעגייט זיך אין א זים שמייכאלע) איך קען די קינסטלער, און איך וויים זייער גוט זייער שעמעוודיקייט און באשיידנקייט. אייער פּראָיעקט איז מיר זייער נעפעלן. אן אויסגעצייכנטע קאָמפּאָזיציע, און די אידעע איז איבערטרעפלאך. און אלם די פּרעזידענטן פון דעם „דיימאָנד מעמאָריאל פאונטן" קען איך אייך זאָגן, אז איך וועל אלעם טאָן — (פּאוזע. שמייכלט).

א ו ו נ ע ר (אויפשטייענדיק, דערפרייט און אין פארלעגענהייט): זייער, זייער אָנגעלייגט. טויזנט דאנקען אייך, מים בירנבוים! (לאנגע פּאוזע). אָבער ניט דאָס, מים בירנבוים —

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם (איבעראשט, און מיט פארדרוס אף זיך אליין): אנטשולדיקט, מיסטער זילבערט. (איראָניש) נאָר איר וויסט דאָך וויי מ'זאָגט: — נאָך א וואָרט אין געאייל לויפט א נאָר פאר א מייל. (שמייכלט) מעג איך הערן אייער פארלאנג?

א ו ו נ ע ר (זעצט זיך. נערוועז): איך האָב מיט אייך גענוגאָלט ריידן וועגן מיסעס קאנטאָר.

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : מיסעס קאנטאָר? (קאָנטראָלירט איר אויפ־רעגונג). איר זייט קרוויווים, ניין?

א ו ו נ ע ר: קיין קרוויווים ניט.

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : ניט קיין קאָרעוו ?

א ו ו נ ע ר : א פרייַנט, א לאנדסמאן בלויז.

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : און מיסעס קאנטאָר האָט אייך אהער געשיקט?

א ו ו נ ע ר : אָ, ניין! זי וויים אפילע ניט.

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : אזוי? (איראָניש) זי וויים אפילע ניט. (שטייט אויף) זייער פיין פון אייער זייט, מיסטער זילבערט. אָבער זאָגן מוז איך אייך: איך וואָלט אייך נערן און מיטן גאנצן הארצן וועלן דינען, נאָר וועז עס האנדלט זיך וועגן מיסעס קאנטאָר — און זי אליין האָט אייך אהער אויך ניט געשיקט — (פאוזע) עס טוט מיר זייער לייד, נאָר איך קען פאר אייך גאָרנישט ניט טאָן.

א ו ו נ ע ר (געטראָפן): אָבער הערט, מים בירנבוים —

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : אך, וואָס האָבן מיר שוין ניט געהערט? און איר פארשטייט דאָך אליין, — מיט אונדזער בעסטן ווילן קענען מיר ניט שטיין אין דינסט צו אייַן פאמיליע און נאָך —

א ו ו נ ע ר (אומגעדולדיק): אָבער הערט, מים בירנבוים —

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם (גיט א מאך מיט דער האנט): מיר ווייסן, מיר ווייסן, מיסטער זילבערט —

א ו ו נ ע ר : אָבער איר וויסט ניט —

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם (מיט ווירדע): ווידערשפרעכט מיך ניט! איך בעט אייך.

א ו ו נ ע ר : אנטשולדיקט! איך מיין אייך ניט צו ווידערשפרעכן. נאָר גיט מיר אייַן וואָרט. א קליינע מענטשלאכע טוויווע בין איך אייך געקומען בעטן.

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם (איראָניש): א מענטשלאכע טוויווע. (מיט א דין שמייכעלע) מיינט איר מיר צו זאָגן אז דאָס, וואָס מיר האָבן געטאָן די לעצטע דריי יאָר פאָר מיסעס קאנטאָר איז ניט מענטשלאך געגוג?

א ו ו נ ע ר (איבעראשט): אָבער אנטשולדיקט, מים בירנבוים.

אזא אומשולדיק וואָרט.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : מיר פארשטייען! (זיך אָנבויגנדיק עטוואָס איבערן שרייב טיש, צו אוונערן) און איך וויל אייך נאָך אמאָל זאָגן: מיט אונדזער בעסטן ווילן קענען מיר ניט שטיין אין דינסט צו איין פאמיליע, וועָן אזויפיל אפליקאנטן וואַרטן טעגלאך פאר הילף.

א ו ו נ ע ר (צושטייענדיק): אָבער הערט מיך אויס.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (מיט א ווייכערן טאָן): מיר האָבן שוין גענוג, גענוג געהערט,מיסטער זילבערט. מער ווי גענוג, גלויבט מיר.

א ו ו נ ע ר (אויפשטייענדיק אין פּראָטעסט): אָלרייט! (פּאוזע) טאָ הערט די יעסוימע, וועָן איר קענט מיך ניט הערן.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (נאָענ גענאָסן): די יעסוימע?

א ו ו נ ע ר : די יעסוימע פון פּאָנטאָן, וואָס איר באוואונדערט אזוי.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : איך פארשטיי ניט. וואָס האָט די יעסוימע פון פּאָנטאָן דאָ צו טאָן?

א ו ו נ ע ר : שיינדלס קאָפּ טראָגט די יעסוימע. און אין שיינדלס נאָמען פאָדער איך דאָס וואָרט.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (מיט א דין שמייכעלע אף די ליפן): שיינדל, די יעסוימע. — און איך האָב גלייך געדענקט, אז דאָס איז זי. נאָר איך וואָלט קיינמאָל ניט געגלויבט, אז זי זאָל פּאָזירן — און אין אזא פּאָזע? (פּאוזע) מיסעס קאָנטאָר האָט אייך אף דעם זיכער קיין דער־לויבעניש ניט געגעבן.

א ו ו נ ע ר (אויפגעבראכט): דארף איך אייך בריינגען א צייי־גענייש?

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (א מאָך טוענדיק מיט דער האנט): גע־נוג! (פּאוזע) איך האָב פון א סקולפּטאָר אין אייער גראד געמעגט דערוואַרטן אביסל מער רעספּעקט.

א ו ו נ ע ר (אין צאָרן): רעספּעקט פון א סקולפּטאָר, וועָן איר האָט ניט קיין רעספּעקט פאר א מענטשן.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (אביסל אָפּגעקילט און פארבייסן): ס'איז א כוצפּע, וועל איך זאָגן. און וועָן איך זאָל ניט שעצן מיין סעלף רעספּעקט וואָלט איך —און זאָגן וויל איך אייך, אז איך האָב מער פאר אייך קיין צייט ניט, מיסטער זילבערט.

א ו ו נ ע ר (מיט פיל באטאָנונג): הערט איר אלעמען אזוי אויס?

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (פייערנדיק): צי איך הער, צי איך הער ניט, — נאָר אייך האָב איך שוין היינט געהערט מער ווי גענוג. אוּן איך זאָג אייך א צווייטן מאָל, מיסטער זילבערט, — איך האָב מער פּאר אייך קיין צייט ניט! (פּאוזע) ווילט איר מיך צווינגען איך זאָל אריינ־רופן —

א ו ו נ ע ר : א דאנק, מים בירנבוים, צו וואָס באמיען די דינער־שאפט? (וואַרפט איר צו א פילדייטיקן בליק. אָפּ, הינטערגרונט טיר).

פ ע נ י : נעקסט!

(באם שווינג טירל האמפּערן זיך א מאן און א פרוי. ביידע שטופּן זיך און שרייען „ס'איז מיין נעקסט, ס'איז מ־מיין נעקסט". דער מאן שטופּט מיט גוואלד אוועק די פרוי, רייסט זיך אריין).

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (זיך האָבנדיק צוגעקוקט צום גראנגל פון דעם מאן און פרוי, גיט מיטאמאָל א קלונג אין טיש גלעקל און א רוף) פּעני! (נע־וועגדט צום מאן): האָט מען אייך גערופן?

א י ק ע ו ו א ט ע ר : ס'איז מ־מ־יין נ־נעקסט, איך ז־זאָל אזוי לעבן. ס'איז מ־מ־מיין נ־נעקסט.

פ ע נ י (אריינקומענדיק דורך דער הינטערגרונט טיר. בלייבט שטיין): יעס —

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (צו פענין): שיק מיר גלייך אריין די כאזנטע, די מיוכעסעם.

(פּעני אָפּ).

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (צום איקעוואטן): גייט, מיסטער צאָדיק, גייט און וואַרט ביז מ'וועט אייך רופן.

א י ק ע ו ו א ט ע ר : ס'איז מ־מ־מיין נ־נעקסט. איך שוועך אייך ב־בא מיין ווייב און ק־ק־קינדער. די ק־ק־קורנאָסע אידענע איז נאָך געווען אף ד־די טרעפּ, ב־בין איך שוין ג־געווען אינווייניק. זאָל זי זאָגן די ק־ק־קורנאָסע —

פ ע נ י (אויסרופנדיק): מיסעס קאנטאָר! (זעצט זיך צוריק בא דער שרייב מאשין).

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (מיט ווידערגעפיל און באפעל): איך גלויב אייך, מר. צאָדיק, נאָר גייט, גייט ביז מ'וועט אייך רופן.

א י ק ע ו ו א ט ע ר (ארויסגייענדיק): די ק־ק־קורנאָסע — פאר־ברענט זאָל זי ווערן.

מ א ל ק ע (אריינקומענדיק דורך דער שווינג טירל, לאָזט דורך דעם

איקעוואטן. צוקומענדיק צום שרייבטיש. שטיל): העלאָו, מים בירנבוים.
מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (אַנווייזנדיק אף א דערבייאיקן שטול): זיצט.
(מאלקע זעצט זיך) ווי פילט איר, מיסעס קאנטאָר?
מ א ל ק ע: א דאנק גאָט. ניט צו פארזינדיקן.
מ י ם ב י ר נ ב ו י ם: און וואָס מאכט די קליינע?
מ א ל ק ע: אָט, ווי א טאָג.
מ י ם ב י ר נ ב ו י ם: און די גרויסע וואָס מאכט? (מלכה זיפצט אפ. שווייגט) איז וואָס שווייגט איר? (הארט און שטרייכנ) אייער שווייגן זאָגט מיר גאָרניט.
מ א ל ק ע: וואָס זאָל איך אייך זאָגן, מים בירנבוים? איר וויסט דאָך —
מ י ם ב י ר נ ב ו י ם: פיין, פיין! איז וואָס דענקט זי איצט צו טאָן, די פרינצעסן? (פאוזע) דענקט זי עפשער, אז מיר וועלן איצט זוידער נעמען ארומלויפן איבער דער שטאָט און זוכן פאר איר נייע דזשאבס?
מ א ל ק ע: זי וועט מאָרגן אליין ארויסגיין —
מ י ם ב י ר נ ב ו י ם: שיינדל וועט ארויסגיין זוכן א דזשאב? ! (טוט א לאך. וועדט גלייך שטרייכנ ערנסט) וועו זי זאָל וועלן ארבעטן. זואלט זי זיך מיט אזעלכע טייערע דזשאבס, ווי זי האָט געהאט, ניט ארומגעווארפן.
מ א ל ק ע: וואָס זאָל מען טאָן, אז זי קען פאָרט ניט זען ווי מ'שפאלט לעבעדיקע פיש.
מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (לאכט): א פיינער דזשאוק, כ'לעבן. און איר גלויבט איר וואָס זי זאָגט אייך ?
מ א ל ק ע: איר זעט דאָך, מים בירנבוים.
מ י ם ב י ר נ ב ו י ם: איר זעט, איר זעט, מיסעס קאנטאָר. נאָר אז זי פארדרייט זיך דעם קאָפּ מיט די באיעס, דאָס טאָר א גאָטס פּארכטיקע מאמע ניט זען . . .
מ א ל ק ע: קיינער קומט דאָך שוין ניט מער.
מ י ם ב י ר נ ב ו י ם: א דאנק אייך! (פאוזע) קיינער קומט ניט מער! (קוקט איר גלייך און פּארשנד אריין אין די אויגן) און מיסטער ווילבערט?
מ א ל ק ע: אוונער?
מ י ם ב י ר נ ב ו י ם: אוונער, ווי איר רופט אים.

מ א ל ק ע : ער איז דער איינציקער — א לאנדסמאן.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (באטאנענדיק): א לאנדסמאן. (פאוזע) ווייסט איר אז אייער טייערער לאנדסמאן איז א סקולפטאר?

מ א ל ק ע : א, יע. אין דער היים נאך האט ער געקנאטן אין ליים.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : ווייסט איר יע, אז אייער לאנדסמאן איז א סקולפטאר. ווייסט איר אויך, אז אייער שיינדל האט פאזירט פאר אייער טיערן לאנדסמאן — א האלב נאקעטע? זעכצן יאר א קינד און —

מ א ל ק ע (דערציטערט): מיין שיינדל?

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : אייער שיינדל און אייער לאנדסמאן.

מ א ל ק ע (אויפשטייענדיק): ס'איז א ליגן! א טאעם! (לאזט זיך אראפ אפן שטול).

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (אף די פיס): מאכט איר מיך פאר א ליגנערן?

מ א ל ק ע (דערוואכנדיק): גאט באהיט! נאר —

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : וואס נאר?

מ א ל ק ע : נאר ס'איז א טאעם, ס'איז א טאעם. — איר קאפ האט ער געקלעפט.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (זעצט זיך): איר גיט שוין צו. (מיט א דין שמייכעלע) פון א קאפ ווייסט איר שוין יע. דאס איז גוט גענוג. און דאס, וואס איר ווייסט ניט, איז נאך ערגער. נאר מיט שיינדלען זיינען מיר שוין פארטיק. זי איז אוועק אף דעם ריכטיקן דערעך. ניטא וואס צו רריידן. איצט האט איר גענומען פירן די קליינע אף דעמזעלבן וועג. אזא שרימפ פוצט איר שוין אין די טייערסטע ריבנס.

מ א ל ק ע (צעטומלט): וואס?

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : פון די ריבנס ווייסט איר אויך ניט. ווילט איר מיר זאגן?

מ א ל ק ע : די רויטע באנד?

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : די רויטע באנד.

מ א ל ק ע : ס'איז שיינדלס.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : און דאס האט זי פון אירע גרויסע ווירזשעס אפגעשפארט, וואס?

מ א ל ק ע (דרייסט) דאס האט איר עטל געגעבן א מאטענע צו

איר געבורטסטאָג.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : א פיינע מאטאָנע. (קוקט מאלקען גלייך אין די אויגן) און די פיש, פלייש, זופ, דיזאירט און צימעס — אלע זיבן דישעס פאר איין פרייטיק צונאכט.

מ א ל ק ע : וואָס? (קוקט מים בירנבוים דרייסט אין פּאָנים. רעדט געלאסן) מער ווי א שטיקל אָף, זופ און אביסל פלוימען איז אף מיין טיש —

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : פיש אפן טיש!

מ א ל ק ע (מיט דערזעלבער געלאסנקייט): א שטיקל פיש בלויז פאר רעכ סענדערן.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : פיש איז שוין יע געווען, איר גיט צו.

מ א ל ק ע : ס׳האָט אים פּערל, די שכיינע, ווי יעדן שאבעס, מיט א קארפן קאָפּ מעכאבעד געווען.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : און אייער עפּרישיאיישן פארפעלט איר אויך ניט ארויסצוואווייזן בא יעדער בעסטער געלעגענהייט.

מ א ל ק ע (בעטנדיק) מים בירנבוים —

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : פארקלאפן די טיר אין פּאָנים פון מיסעס קארש. מיסעס קארש, וואָס האָט פאר אייער שיינדלען מער ווי פאר אן אייגן קינד געטאָן. און דאָס איז די עפּרישיאיישן! דאָס איז די דאנקבארקייט פאר דריי יאָר אונערמידלאכע ארבעט! אָבער ווייטער אזוי אָנגיין קען עס ניט. איצט, אז איר וועט אָננעמען אונדזער עדווייז, איז גוט. וועל ניט, וועט איר זיך קענען העלפן אף וואָס פאר א וועג איר וועט זיך אליין וועלן. (פּאוזע) אז איר קענט אייערע קינדער ניט דערציען, אין דעם האָט איר אונדז שוין לאנג איבערצייגט. אייער קליינע קריינקט קעסיידער און בא אייך וועט זי קיינמאָל געזונט ניט ווערן. אייער דווירקע איז בלוט אָרים. זי דארף האָבן א סאנאטאָריום. און מער קיין פרייוועט דאָקטאָרס קענען מיר אייך ניט שיקן.

מ א ל ק ע (דערציטערט): א סאנאטאָריום?

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : יע, א סאנאטאָריום.

מ א ל ק ע : אזא אויפּעלע אין פרעמדע הענט. (נעירעט) זעקס יאָר א קינד, א שטום פייגעלע און אָן א שפּראך —

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם : זי וועט זיך דאָרט אויסלערנען ענגליש. און שוין דאָס אליין וואָלט אלעס ווערט געווען. בא אייך וואָלט זי אלע יאָרן געבליבן א גרינהאָרן, און געזונט וועט זי בא אייך קיינמאָל ניט ווערן.

מ א ל ק ע : אָבער, מיס בירנבוים —

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם (א מאך טוענדיק מיט דער האנט): ווארט! ווארט און הערט. נאָכער וועט איר קענען גיין אהיים און באשליסן וואָס אייער הארץ גלוסט. — און פאר אייער שיינדלען האָבן מיר אלעס געטאָן. אלע אירע קאפריזן נאָכגעגעבן. אָבער זי האָט מיט אונדז ניט געוואָלט קאָאָפערייטן. זי וויל ניט ארבעטן, זי וועט קיינמאָל ניט ארבעטן.

מ א ל ק ע (בעטנדיק): זי איז קראנק.

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : און פיל קראנקער ווי איר דענקט. — זי האָט זיך איינגערעדט גאָר די קראנקהייטן פון דער וועלט, און דאָס איז אן ערנסטע קריינק. צו דעם איז זי דענעווירט, צעלאָזן און אומ־פאראנטוואָרטלאך. און דער איינציקער, בעסטער און פראקטישסטער פלאץ איז פאר איר — דער סטייט האָספיטל.

מ א ל ק ע (גאָר אויסער זיך. שפרינגט אויף. קוקט מיט שרעק מיס בירנבוים אין די אויגן אריין): אין מעשוגאָים הויז?

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם (געלאסן): אויב איר ווילט די זאך זאָל אויסזען גרעסער ווי עס איז, רופט עס מעשוגאָים הויז. (פאוזע) ס'איז אָבער ניט קיין מעשוגאָים הויז. זיי האָבן דאָרט א באזונדערע אָפּטיילונג פאר דענערווירטע, ווי זי איז.

מ א ל ק ע : גאָט איז מיט אייך! וואָס רעדט איר מיס בירנ־בוים? האָט דאָך דר. גליקשטיין ערשט פאר צוויי וואָכן געזאָגט, אז אלעס וואָס זי דארף האָבן איז רו, קיין אויפרעגונג — און זי וועט עס אריבערוואקסן —

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : און דאָס זאָגן מיר אויך! — זי מוז האָבן רו, אָבער עמעס רו — ניט ווי בא אייך. זי מוז האָבן א האָספיטל, און דאָס גיבן מיר איר. א האָספיטל אונטער דער אויפזיכט פון דאָקטוי־רים ספעציאליסטן. און איר דארפט זיין דאנקבאר דערפאר.

מ א ל ק ע (מיט געבעט): קענט איר עס זאָגן? קענט איר שיקן אזא קינד אין מעשוגאָים הויז? (ברעכט מיט די הענט).

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם (באפעלערויש): ברעכט ניט מיט די הענט! איך האָב צו אייך גערעדט ווי צו א שוועסטער. און איר מוזט זיין קאָנסי־קווענט. מיר זיינען אויסן אייער טוויווע און די טויווע פון אייערע קינדער. מיר ווילן זען אייערע קינדער געזונט, און זיי וועלן זיין גע־זונט, אויב איר וועט זיך אונדז ניט שטעלן אין וועג. (פאוזע) און

איר וועט אויך קומען צו אייערע קויכעס. איר וועט פריי ווערן, און מיט דער צייט וועט איר קענען ארויסגיין פארדינען אייער אייגן שטיקל ברויט. א זאך וואס איר טרוימט און ווינשט זיך אליין. און מיר העלפן אייך אין דעם.

מ א ל ק ע (מיט א טרער אין אויג): פארשטייט, מים בירנבוים,— די אומגעבונג אליין איז דאך דאָרט געגוג א געזונטן מעשוגע צו מאכן.

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (מיט א העכערן אויטאָריטיוון טאָן): ניט מעשוגע צו מאכן שיקן מיר זי אהין, נאָר געזונט צו מאכן — געדענקט!

מ א ל ק ע (אפן שוועל פון איינברוך): האָט ראכמאָנעס, מים בירנבוים. א מאמעס הארץ רופט צו אייך און בעט ראכמים. שטראָפט מיך מיט אל די שטראָף פון קאָף־האקאל, נאָר לאָזט מיר מיינע קינדער. האָט ראכמאָנעס! —

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (קאלט און גלאסן): דאָס וואָס מיר טוען, איז מיט ראכמאָנעס. ראכמאָנעס אף אייערע קינדער, אויב ניט אף אייך.

מ א ל ק ע (צופאלנדיק צום טיש מיט א ציטערדיק קאָל): ראָכמאָנעס? — רויבן די קינדער פון מאמען, — ראכמאָנעס — (שטייט אָנגעשפּאַרט אָן טיש, קוקט מיט פארגלייזטע אויגן).

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (א זעץ טוענדיק אין טיש): ניט רויבן, איר הערט? מיר זיינען ניט קיין רויבער! און ניט געטאָטראָלעווט!—מיר טוען דאָס בעסטע וואָס מיר קענען. איצט גייט אהיים און באשליסט.

מ א ל ק ע (קערט זיך אום צו דער וואנט, ווישט אוים די אויגן. קערט זיך אום צוריק. ציט ארויף דעם שאל אפן קאָפּ, גלייכט זיך אוים.. שטיל מיט א ספּאזמאטישן ציטער אין קאָל, פארלאָזנדיק): קיינער רובט ניט, קיינער, קיינער — (אָפּ, שוויגנ טירל).

(מים בירנבוים מישט דורך די רעקאָרדס, טוט א קוק אפן האנט זייגערל).

פ ע נ י : נעקסט!

(צום שווינג טירל גיבן זיך ווידער א יאָג דער איקעוואטער און די קורנאָסע אידענע. ראנגלען זיך און שרייען: „ס'איז מיין נעקסט, ס'איז מ־מיין נעקסט". דער איקעוואטער רייסט זיך ווידער אריין. מים בירנבוים באָגנגט אים אָבער מיט אזא בליק, אז ער ציט זיך גלייך ווי א האָז צוריק).

מ י ם ב י ר נ ב ו י ם (ניט א קלונג אין טיש גלעקל און א רוף): פעני! (זי עפנט די טיר לינקס, רופט) מיסעס קאַרש!

(פעני אריין).

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : אויב מיסעס שלוצקי וועט אָפקאָלן היים איר רינגען — סענטראל 777. און זאָגט זיי דאָרט, אז זיי זאָלן אלע גיין אהיים און קומען מאָרגן גאנץ פרי.

(פעני אָפּ. מיסעס קארש קומט אריין).

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : געענדיקט מיט דער מיוכעסעס. זי וועט שוין איצט אפילע מיטן טייוול כאסענע האָבן.

פ ע נ י (אפן קאָל צו די אפליקאנטן): איר קענט איצט אלע גיין אהיים און קומט מאָרגן גאנץ פרי, פארגעסט ניט.

מ י ס ע ס ק א ר ש : אָט אזוי, זאָל זי ווינסן. זאָל זי האָבן א לעסן.

(פון יענער זייט צאם ווערט א געשרייי און געדראנג. אלע רייסן זיך אריינצוגיין מיטאמאָל. פעני פרובירט זיי צו פארהאלטן, נאָר עס גלינגט איר ניט).

מ י ס ב י ר נ ב ו י ם : זעט נאָר א שפּארענישׂ! (קוקט מיט פארכאטונג) זעט, זעט — (צו מיסעס קארש) שיקט זיי אהיים! (אָפּ טיר לינקס).

(אייניקע האָבן זיך שוין אריינגעריסן און אלע שרייען מיטאמאָל: — איך מוז זען מיס בירנבוים. — איך ווארט פון אינדערפרי אָן. — מיין מאן איז קראנק. — אי מיין פוס. — איך מוז מאָרגן זיין אין קאָורט. — שטופט זיך ניט אזוי! (א קינד ווייגט) — מ'האָט מיך אין גאס ארויסגעשטעלט. — איך מוז האָבן א דאָקטער. — לאָזט מיך אריין! —)

מ י ס ע ס ק א ר ש (לויפט, פארשטעלט מיט די הענט, שטופט די אפליקאנטן צוריק און שרייט): גייט אהיים, איר ט'מאָרגן קומען. גייט אהיים! (די אפליקאנטן לאָזן זיך ניט, טיינען דאָס זייערע. ענדלאָך שטופט זי זיי ארויס. מיט האסט לויפט זי צו צו די שראנקלאָך און פארמאכט מיט א זעץ די שופלאָדן) אזעלכע שנאָרער!

פ א ר ה א נ ג

דריטער אקט

דאסזעלבע צימער ווי אין ערשטן אקט. די ניי מאשין אפגעדעקט.
דער טיש אן א טישטוך. וואכעדיק.

(פון צווייטן צימער קומט ארוים שיינדל אף די שפיץ פינגער. מאכט פאמעלאכקע צו די טיר הינטער זיך, נעמט צונויף די שטיקלאך שמאטקעס פון דיל, הויבט אויף די ליאלקע און לייגט זי אוועק אף דער מאשין. עפנט אויף דעם בוך, וואס אפן טיש, קוקט אריין א וויילע, פארמאכט. צום סאף נעמט זי דאס שיסעלע זייף וואסער, זעצט זיך אף דער קושעטקע, די פיס הינטער זיך, און לאזט פארטראכטערהייד זייפנבלאזן אין לופט. מ'קלאפט).

ש י י נ ד ל (א צעטומלטע שפרינגט ארף פון קושעטקע. שטעלט גיך אוועק דאס שיסעלע זייף וואסער אף דער מאשין): קאם אין!
(אוונער קומט אריין).

שיינדל (דריקנדיק די האנט צום הארצן): האסט מיך אזוי דערשרעקן.

א ו נ ע ר : מיט וואס?

ש י י נ ד ל (שמייכלענדיק פון איר אייגענער צעטומלטקייט): איך האב זיך מיט דווירעלעס זייפנבלאזן פארשפילט, און אין וויטע וועלטן פארפלויגן. מיטאמאל, איך הער א קלאפן אין טיר. דאס הארץ איז מיר איינגעפאלן. איך האב געמיינט, אז די מאמע קומט. (לאכט) און איך האב בעאיים מיסע גאר פארגעסן, אז די מאמע וואלט אריין ניט אנקלאפנדיק.

א ו נ ע ר (זיך ארומקוקנדיק): דווירעלע שלאפט?

ש י י נ ד ל : יע. און ס'איז אזוי כמורנע אין דרויסן. (אוונער אָנ־
געשפּאַרט אָן ברעג טיש, קוקט פּאַרטראַכט) אוונער, (אוונער הויבט אויף דעם
קאָפּ. שיינדל צוטרעטנדיק) וואָס שטייסטו אזוי פּאַרזאָרגט?

א ו ו נ ע ר (מאכט א פּאָר טריט, רעדט מער ווי צו זיך): איך האָב א
גוטע זאך געוואָלט טאָן און —

ש י י נ ד ל : און וואָס? (קוקט אף אוונערן מיט א אומרואיקן,
פּאָרשנדן בליק) פון וואנען קומסטו איצט?

א ו ו נ ע ר : פון זיי.

ש י י נ ד ל : ביזט טאקע געגאנגען? (פּאוזע) איז ווי קומסטו
אזוי שפּעט צוריק? (אוונער שווייגט אנגעשפּאַרט אָן טיש די אויגן צו דער
ערד אראָפּגעלאָזן, פּאַרטראַכט) האָסט זיך דאָרט מיט דער מאמען באַ־
געגנט, ניין?

א ו ו נ ע ר : מיר האָבן זיך אויסגעמיטן.

ש י י נ ד ל (אטעמט פּרייער אָפּ): עמעס? — אָבער ווי אזוי? די
מאמע איז דאָך דאָרט —

א ו ו נ ע ר : הערסט דאָך: איך בין דאָרט גלייך אינדערפרי
געווען, ווי איך האָב דיר צוגעזאָגט. נאָר איך האָב געהאנדלט ווי א
גרינער, און עפּשער (טראכט א ווייל) פּארשטייסט: — איך האָב גלייך
באדארפט גיין דורכן פּאראדנעם כאָד, קאָפּ פּאריסן, ווי עס גייט אן
אָלרייטניק אין אמעריקע. איך האָב זיך אויך באדארפט אויספּוצן ווי
א ספּאָרט, און דער טאָעס וואָלט ניט געשעען און קיינמאָל ניט געקענט
געשען. ניט מ'וואָלט מיך געלאָזט זיצן אין וואָרט צימער, ווי אן
אפּליקאנט צווישן די אפּליקאנטן, און ניט די וואָלטעטיקע, ברייט
האָרציקע מיס בירנבוים, די אלטע מויד, די שלאנג, וואָלט געוואגט מיר
פּאָרצושלאָגן איר גנעדיקע דינסט צו גונסטן פון מיין פּראָיעקט.
אָבער —

ש י י נ ד ל : אָבער וואָס?

א ו ו נ ע ר : אָבער — (א לאנגע פּאוזע) אך וואָס איך האָב זיך
דאָרט אָנגעזען און אָנגעהערט. (פּאוזע) דו זיצטסט, און ארום דיר
זיצן מענטשן מיט זייערע פּעקלאך צאָרעס צעלייגט און צעבונדן. און
וואָס מער צאָרעס איינער האָט, אלץ כאָשעוועך, זיכערער פּילט ער
זיך. — הערסט און שטוינסט, און פּילסט, אז אָט שפּאלט זיך דיר דער
מויער. קוקסט, און פּאר דיינע אויגן שטייגט א געפּאלנקייט, וואָס
שטייפּט דיין פּויסט און רעגט.—און אָט זעסטו איןווינקל איינעם פּאר־

רוקט א געהייליקטן אין ליידן. — און אָט זיצט דער, וועמען די יאָרן פון אומגליק און דערנידערונג האָבן ביז צו גלייכגילטיקייט און אומפארשעמטקייט פארפייניקט. אויסגעטאָן פונם לעצטן פייגנבלעטל. נאקעט זיין שאנד אין דרויסן ארויסגעשטעלט, דוכט זיך שרייט: מיין שאנד אף אייערע קעפ, און אף די קעפ פון אייערע קינדם קינדער — מיין שאנד!

ש י י נ ד ל (אין אויפרעגונג): אוונער!

א ו נ ע ר (ווי דערוואכנדיק): א?

ש י י נ ד ל (שטיל און שעמעוודיק): און מיט דער מאמען, אוונער —

א ו נ ע ר: יע, אָט הער: איך גיב זיך א כאפ — דער זייגער איז שוין באַלד צוועלף. און דאָ דערמאָן איך זיך, אז דיין מאמע דארף באלד אָנקומען. האָב איך זיך שנעל אויפגעהויבן, צוגענאנגען צום מיידל בא דער שרייב מאשין און זאָג איר, אז איך וויל זען מים בירנבוים. „וויט פאָר יור נעקסט", גיט זי מיר אן ענטפער. נעם איך ארויס מיין וויזיט קארטל, דערלאנג איר, דערמאָנענדיק דער־ביי אז איך בין ניט קיין אפליקאנט. גיט זי נאָך אמאָל אף מיר א קוק פון אויבן אראָפ — מאשמאָעם מיין אָנטאָן האָט איר זייער געכידעשט. איז ארוים און זיך גלייך אומגעקערט גאָר אנאנדערע. מיט א שמייכל, ליבלאכקייט און אנטשולדיגונג וואָס מים בירנבוים קען מיך גלייך ניט אויפנעמען, האָט זי מיך איינגעלאדן אין זייער ביבליאָטעק און געבעטן וואָרטן. און אזוי וואָרטנדיק, אין ביבליאָטעק, האָבן מיר זיך אויס־געמיטן.

ש י י נ ד ל: און זי האָט דיך אויפגענומען?

א ו נ ע ר (אויסציענדיק): יע —

ש י י נ ד ל: איז וואָס האָסטו מיט איר געריידט?

א ו נ ע ר (נערווועז. טוט א הוסט): גאָרניט געריידט.

ש י י נ ד ל: האָסט גאָרניט געזאָגט?

א ו נ ע ר (מאכנדיק א פאָר טריט): יע, נאָר —

ש י י נ ד ל (אים אָנקוקנדיק, נאָך א קורצן שווייגן): איז וואָס האָט זי געזאָגט?

א ו נ ע ר: זי האָט אויך גאָרניט געזאָגט.

ש י י נ ד ל (פארלאָרן): דו האָסט גאָרניט געזאָגט און זי האָט גאָרניט געזאָגט —

א ו ו נ ע ר (אומגעדולדיק, מיט היץ): יע, מיר האָבן ביידע גע־זאָגט. (כאפט זיך גלייך צוריק) נאָר ס'איז ניט וויכטיק, פּארשטייסט? (רעדט ווי צו זיך) ס'איז גוט אזוי. (פאוזע) זי האָט איר גאנצן קאָפּ און צאָרן צו מיר אויסגעלאָזן —

ש י י נ ד ל: א?

א ו ו נ ע ר: נאָר ס'איז גאָרניט, פּארשטייסט, ס'איז גוט אזוי. זי וועט איר איצט בעסער באהאנדלען. פּארשטייסט? זי וועט זיך דאָך שעמען — פּאָרט א סקולפּטאָר. (נערוועז) נאָר וואָס, — נו — אך! — א! — ס'איז גוט אזוי. ס'וועט נאָך זיין גוט, ס'מוז זיין גוט. בעסער, בע־סער ווי מיר דענקען.

ש י י נ ד ל: בעסער צי ערגער, וועט וויים? (זיפצט אפּ).

א ו ו נ ע ר: בעסער, בעסער! איך בין זיכער. אז בעסער. (פאוזע) און דאָס ערגסטע וואָס קען זיין?

ש י י נ ד ל (בויגט נערוועז די פינגער פון די הענט): וואָס זי האָט שוין לאנג געסטראשעט צו טאָן. (לאָזט זיך אראָפּ אפן שטול, קוקט אין דער ווייט אריין).

א ו ו נ ע ר: אויפהערן שטיצן?

ש י י נ ד ל (פּיינליך און מיט א צאַרפּולן שמייכל): אויפהערן שטיצן.

א ו ו נ ע ר (טראכט א ווייל): איז אויך קיין אומגליק ניט. (זיך אָנבויגנדיק איבערן שטול צו שיינדלען) העָרסט, שיינדל? (שיינדל צעעפנט ברייט די אויגן, קוקט ארויף מיט גרויס דערוואַרטונג) איך טראכט — יע, דו ווייסט דאָך שוין פון דעם פּריז, וואָס איך האלט באָם געווינען. (מיט פּרייד) און ס'איז ניט קיין כאָלעם, העָרסט? — זי אליין, די שלאנג, האָט מיך קאָמפּלימענטירט. — „ס'איז א וואונדערלאך ווערק", האָט זי צו מיר געזאָגט. און זי איז די פּרעזידענטן פון קאָמיטעט. (מיט עקסטאזי) און די וואָך נאָך, שיינדל, אף מאָרגן נאָכן קארניוואל פון די „דזשואיש אייד", וועט אנאָנסירט ווערן דער געווינער. און דער געווינער בין איך! טויזנט דאָלער, שיינדל! (מיט ליבלאכקייט) און העלפּט, שיינדל, פּינף הונדערט דאָלער גיב איך אייך א מאטאָנע. (נעמט אָן שיינדלען מיט צערטלאכקייט בא די אָרעמס, קוקט ארונטער מיט פּרייד) וואָס האָסטו דעם קאָפּ אזוי אראָפּגעלאָזן? שפּרינג אויף, נארעלע. טאנץ, זינג, פּייף, טרובע, טראסקע, קלאפּ, נאָר טו עפּעס. (פאוזע) ניט געדייגעט, שיינדל. ניט פּארצווייפלט, נארעלע. געלט איז דאָ, וועט אלעס זיין אלריט.

ש י י נ ד ל (די האנט באם מויל, ווי זי וואלט אים וועלן פארטרויען א סאך): אוונער! (אוונער בויגט זיך אן. שיינדל כאפט ארום מיט ביידע הענט זיין קאפ. קושט אים לוידנשאפטלאך. פליסטערט) איך האב דיך ליב, אוונער. (אויפשטייענדיק דריקט זיך צו אים) איך האב דיך ליב.

א ו ו נ ע ר (זיך פיבעריש ארויסציענדיק פון שיינדלס הענט): שיינדל! (באטראכט זיך גלייך. טוט זיך אן א געמאכטן שמייכל) דארפסט מיר גארנישט אזוי דאנקבאר זיין, נארעלע. ס'איז ניט מער ווי א כוויו, וואס איך צאל אייך אפ. א דאנק דיר וועל איך דאך דעם פריז געווינען.

ש י י נ ד ל (ציענדיק די ווערטער ווי זי וואלט אין דערזעלבער צייט כעשבן האנעפעש זיך אפגענעבן): דאנקבארקייט? א כוויו? (הויבט אויף דעם קאפ. נאאיוו) האב איך ניט געטארט זאגן? — (אוונער לאזט ארא אפ דעם קאפ, קערט זיך אום עטוואס אין א זייט). איך האב כארטע, אוונער. (כאפט אים ארום) נו, פארגיב מיר, אוונער. פארגיב פאר מיינע נארישע רייד. (אוונער זיך ארויסציענדיק פון אירע הענט, לאזט זיך אומבאוואוסט־זיניק נאך דער הוט) וואו גייסטו, אוונער?

א ו ו נ ע ר (צעטראגן): איך גיי —

ש י י נ ד ל (אים אפהאלטנדיק): נאר קום צוריק. (בעטנדיק) ביזט דאך מיין איינציקער פרייַנט. — בלייבן מיר דאך פרייַנט.

א ו ו נ ע ר: וואס פאר א רייד? געווים! נאר איך מוז גיין. פאר־שטייסט — איך האב זיך דערמאנט — (לאזט זיך צו דער טיר) איך האב נאך מיט א שא צוריק באדארפט זיין אין סטודיא.

ש י י נ ד ל: ווען זעען מיר זיך?

א ו ו נ ע ר (אף דער שוועל): נאך היינט, שפעטער, אין אוונט.— (אפ).

(א צעבראכענע לאזט זיך שיינדל ארא אפן שטול. ציט אויס די פארקלאמערטע הענט אפן טיש. קוקט פארטראכט. א ווייע איז שטיל. עס עפנט זיך די טיר און מאלקע שלייכט אריין. בלייבט שטיין א סעקונדע, קוקט זיך ארום און גייט שטיל אריין אין צווייטן צימער. אין א ווייע ארום קומט זי ארויס מיט פארווויינטע, אבער טרוקענע, אויגן. מיט שטיע טריט גייט זי צו צום פענצטער, קוקט, ברעכנדיק די הענט אין אומנלויק. שיינדל, וועלכע איז די גאנצע צייט געזעסן ווי פון גיפס אויסגעקלעפט, גיט א ציטער. איר פאנים שוועלט מיט טרויער, די ליפן שלימן זיך צונויף, זי ווילן אויפשטיין, נאר זי זיצט. מיטאמאל רייסט זי זיך אף פון ארט, שטייט אויף, לויפט צו צו דער מאמען און פאלט איר אפן האלדז. ביידנס אויגן גיסן

טרערן. ביידע פֿרובירן צו דערשטיקן דאָס געוויין).

ש י י נ ד ל (אריינקוקנדיק דער מאמען אין די אויגן): מאמע, מאמענקע! (פֿאוזע) רעד מאמע.

מ א ל ק ע (זיך באפרייענדיק פון שיינדלעס אומארמונג): לאָז אַפּ. (לאָזט זיך אראָפּ אף דער קושעטקע).

ש י י נ ד ל (זיצנדיק אנטקעגן דער מאמען): אלעמאָל שווייגסטו, אלעמאָל. (פֿאוזע) רעד, מאמע, דערצייל. איך קען מער ניט פארטראָגן דיין שווייגן. דיין שווייגן רעגט מיך אויף, מאמע.

מ א ל ק ע (אפֿזיפצנדיק): דריי יאָר האָב איך געשוויגן —

ש י י נ ד ל: און אלעמאָל האָט מיך דיין שווייגן געמאטערט און געפֿיניקט. היינט שרעקט מיך דיין שווייגן.

מ א ל ק ע: די שטראָף פון ריבוינע־שעל־אויל‌אָם איז גרוים. זיין מעכטיקע האנט האָט ער אף אונדזער הויז אראָפּגעלאָזן; זיין צאָרן אויסגעגאָסן האָט ער אף אונדזערע קעפּ. איז נאָך א שטראָף פאר אונדז אָנגעגרייט? קען נאָך גרעסער זיין זיין שטראָף?

ש י י נ ד ל (געירט, דריקט דער מאמעס הענט): מאמע! (שלינגט די טרערן).

מ א ל ק ע (קאָנטראָלירנדיק זיך): הער, שיינדל. ביז היינט האָב איך פון דיר אלעס באהאלטן. אָבער אומזיסט. מער באהאלטן קען איך ניט. און היינט מוז איך צו דיר ריידן ווי צו מיין גרויסער, דערוואקסענער טאָכטער (שלינגט א טרער) —

ש י י נ ד ל: רעד, מאמע. איך בין שוין גרוים געגוג אונדזער אומגליק צו פארשטיין.

מ א ל ק ע: מער קען מיין פוס זייער שוועל ניט איבערטרעטן. מיר האָבן אלעס פארזינדיקט, אלעס פארלאָרן! — און רענט דארף מען צאָלן, באלד וועט מען אויך דארפן קוילן דאָס הויז צו באהייצן. און ברויט דארף מען, א שוך, א קלייד און א דאָקטער, — און איין רעטונג איז נאָר דאָ, איין רעטונג. (פֿאוזע) נאָר פארשטיי מיך, פארשטיי דיין מאמען, ווייס דעם אומגליק וואָס לויערט איבער אונדזערע קעפּ. פארשטיי און שטער ניט דיין מאמען.

ש י י נ ד ל: אלעס מאמע.

מ א ל ק ע (נאָך א ליינגערן שווייגן): רעב סענדער וויל מיר זאָלן כופּע שטעלן.

ש י י נ ד ל (שפּרינגט אויף, איבעראשט): מאמע! (שטילער) דער קאצעוו?

מ א ל ק ע : און אז א קאצעוו? ער איז אן ערלאכער איד, א פיינער —

ש י י נ ד ל : ניט דאָס, מאמע, וואָס ער איז א קאצעוו. ניט דאָס, — כאָטש מער ווי פון דער יאָטקע קלאָץ, בעהיימעם און קעלבער, וויים ער גאָרנישט. — דאָס שטיקל ברויט, מאמע, — דאָס שטיקל ברויט וועט ער דאָך דיר אין הויז ניט געבן.

מ א ל ק ע : זאָג עס ניט, שיינדל.

ש י י נ ד ל : מאמע, ער וויים די גאנצע צייט פון אונדזער אומגליק. ער וויים, מאמע, אין וואָס פאר א לאגע מיר געפינען זיך. ער זעט ווי דווייערלע קריינקט קעסיידער, און דאָ, ווען דו ביזט אין בעט געלעגן אזוי קראנק, האָט ער אמאָל א שטיקל פלייש, א פליגעלע, א פופיקל צוגעטראָגן. האָט ער אמאָל כאָטש א פעטן ביין געבראכט?

מ א ל ק ע : ער וויים ניט. קיינער וויים ניט פון אונדזער אומגליק. (שטייט אויף) ער וועט אנדערש ווערן, שיינדל. ער איז דאָך ניט מער ווי א פרעמדער מענטש געווען אין הויז.

ש י י נ ד ל : און א פרעמדער וועט ער בלייבן.

מ א ל ק ע : שטערסטו מיר, שיינדל?

ש י י נ ד ל (ארומכאפנדיק דער מאמען): מאמע! — און ער האָט מיך — און איך אים — מאמע! (האלט ארומגענומען דער מאמען, ווייניט).

מ א ל ק ע (גלעט שיינדלען): זיי א גוט קינד צו דיין מאמען, א טרייער שוועסטער צו דיין שוועסטער, — פארשטיי דיין מאמען, באגרייף דעם אומגליק וואָס לויערט איבער אונדזערע קעפ, ווייס — מיר האָבן אלעס, אלעס פארלאָרן.

ש י י נ ד ל : נאָך ניט, מאמע, נאָך ניט! (פאוזע) גלייך אינדערפרי גיי איך ארויס זוכן א דזשאב, און איך וועל מיט דער נאָז די ערד אקערן ביז איך וועל געפינען ארבעט.

מ א ל ק ע (שאקלט טרויעריק מיטן קאָפּ): און פון דיינע פארדינסטן? — באטראכט זיך, שיינדל.

ש י י נ ד ל : דייגע ניט, מאמע, מירן האָבן, ס'וועט אלעס זייך.

מ א ל ק ע : מירן האָבן. איז דאָך שוין דער פערטער היינט — דירע געלט האָסטו?

ש י י נ ד ל : מירן לייען.

מ א ל ק ע : וואו וועלן מיר לייען און וואו וועלן מיר נעמען אף

אַפּצוצאַלן? שיינדל! הער דיינע נאַרישקייטן. עפּן דיינע אויגן, זע דעם אומגליק, וואָס לויערט איבער אונדזערע קעפּ. פּאַרשטיי, שיינדל.

ש י י נ ד ל : נאָך א פּאָר טעג, מאמע, און מיר וועלן קריגן א גרויסע האלוואָע.

מ א ל ק ע (צעעפנט בריט די אויגן): וואָס רעדסטו, שיינדל? ביזטו באם זינען, צי וואָס?

ש י י נ ד ל (אויפשטראַלנדיק אין פּרייד): אונדזערער א פּריינט איז רייך געוואָרן. ער ווייל אונז געבן גאנצע פּינף הונדערט דאָלער.

מ א ל ק ע (ברעכט מיט די הענט): שיינדעלע, מיין קינד.

ש י י נ ד ל (לאכט): קוקסט מיך אָן, מאמע, ווי איך וואָלט פון זינען אראָפּ. און קיין כאָלעם איז עס אויך ניט. (ווי פּאַרטרויענד) אוונער האָט געוואונען טויזנט דאָלער פּאר א סטאטוע —

מ א ל ק ע : אוונער? !

ש י י נ ד ל : טויזנט דאָלער פּאר א פּאָנטאָן, וואָס ער האָט געמאכט פּאר דער קינדער היים. און א העלפּט, מאמע, גאנצע פּינף הונדערט דאָלער וויל ער אונדז געבן א מאָטאָנע. נאָר מירן ניט נעמען. מירן לייגן בלויז.

מ א ל ק ע (פּאַרשנד): פּאר וואָסערע מיסים טויוום, שיינדל?

ש י י נ ד ל : פּאר דעם קאָפּ, מאמע. די קאָפּ, וואָס ער האָט פון מיר געקלעפּט האָט ער פּארן פּאָנטאָן געגוצט.

מ א ל ק ע (מיט א ציטער אין קאָל) : האָסטו ניט א נאקעטע פּאָזירט? —

ש י י נ ד ל : איך, א נאקעטע? —

מ א ל ק ע : האָסטו ניט?

ש י י נ ד ל : איך? — איך האָב א נאקעטע פּאָזירט? — ליגן! (ארומגייענדיק נערוועז איבערן הויז) ווידער, ווידער גראָבן זיי אף מיר. (זיך אָפּשטעלנדיק) אלע פריינט האָבן זיי פּארטריבן און פּאריאָגט. נאָר איין פריינט, איין פריינט איז אונדז פּארבליבן. דער בעסטער פריינט אונדזערער, אוונער. ווילן זיי אים אויך פּארטרייבן?

מ א ל ק ע : אונדזער אייניציקער, בעסטער פריינט האָט אונדז אומגליקלאך געמאכט.

ש י י נ ד ל (אויסער זיך): מאמע! — דו זאָלסט עס זאָגען? פון דיר אזעלכע רייד, און אף אוונערן?

מ א ל ק ע (צערטלאך): איז עס א ליגן שיינדל?

ש י י נ ד ל : צווייפלסט נאָך? מאמע! — גלויבסטו אַז מיר אזעלכע זאכן? און אַז אוונערן, מאמע! אַז אוונערן?

מ א ל ק ע : איך גלויב ניט, איך האָב ניט געגלויבט. (נעמט ארום שיינדלען, קושט זי. רוקט ארויס דעם שאל אפן קאָפ) קום, שיינדל, און לאָמיר גלייך גיין, לויפן אין אָפּים אלעם קלאָר מאכן, אלעם דערציילן. ס'איז א טאָטע, א טאָטע. איך האָב געזאָגט, אז עס איז א טאָטע, אז בייזע צינגער האָבן עס אויסגעטראכט. (אָננעמענדיק שיינדלען קושט, קום, שיינדעלע, קום! קום און מיר וועלן צופאלן מיסעס קארש צו די פים און בעטן מעכילע. מיר האָבן זי באליידיקט פאר א פרעמדן מענטשן אין די אויגן. מיר האָבן — — קום, מיין קינד. עפשער וועלן זיי זיך מראכעם זיין אַז אונדז, עפשער וועלן זיי זיך דערבארעמען, רַאכמאָנעם האָבן, און —

ש י י נ ד ל (זיך באפרייענדיק פון דער מאמעס האנט): איך גיי ניט, איך וועל ניט גיין! (מאלקע בלייבט שטיין א פארצייטערטע) ניט דערלעבן וועלן זיי אז איך זאָל פאלן צו זייערע פים. — און דו, מאמע! קענסטו זיך אזוי דערנידעריקן? מאמע, האָסטו דאָס לעצטע ביסל זעלבסטווירדע פארלאָרן? (שטילער) ביזטו טאקע גרייט צו גיין און פאלן צו אירע שמוציקע פים? דו, מאמע? דו? —

מ א ל ק ע : ווילסטו אונדז אלעמען אומברייגען? ברייגע אונדז אום! נא, נעם, קוילע דיין מאמען. (אויסשטרעקנדיק דעם האלדז) נעם מיין האלדז און שנייד!

ש י י נ ד ל (צולויפנדיק צו דער מאמען): מאמע!

מ א ל ק ע (אויסער זיך פון צאָרן): טרעט אָפּ! (פאווע) איז אלעם עמעס, איז אלעם עמעס.

ש י י נ ד ל (בעטנדיק): מא־מע.

מ א ל ק ע (ווי צו זיך): איצט פארשטיי איך, איצט באגרייף איך, איצט זע איך מיין אומגליק. און איך האָב געטרויט און געגלויבט —

ש י י נ ד ל (מיט טרערן): מא־מע. (וויל זי ארומנעמען).

מ א ל ק ע : (ציט זיך צוריק, קוקט אַף שיינדלען מיט א דורכדרינגלאכן, פיינלאכן בליק): נאָך פרייטיק צונאכט האָב איך אייך געזען האלטנדיק הענט, נאָך פרייטיק צונאכט —

ש י י נ ד ל (זיך לאָזנדיק צו דער מאמען מיט א פארשטיקטן קאָל): מא־מע־קע.

מ א ל ק ע (אויפהייבנדיק צוויי פארשטייפטע הענט איבער שיינדלס קאָפּ): כצופּע! — אויסוואורף דו! (שיינדל שטייט א פארגליווערטע. מאל־קע לאָזט קאָנוואולסיוו אראָפּ די הענט, וואקלט צו צום שטול, זינקט אראָפּ אין טרערן) איז אלעם עמעס, איז אלעם עמעס.

ש י י נ ד ל (אויפציטערנדיק פון איר פארגליווערטקייט, מיט טרערן אין קאָל, לויפט צו צו דער מאשין, כאפט אף זיך ארויף די פאָלערינקע, דאָס היטעלע אין האנט): איך וועל ברייגען אוונערן. (לאָזט זיך צו דער טיר).

מ א ל ק ע (אויפשטייענדיק): שיינדל!

(שיינדל אָפּ).

מ א ל ק ע (מיט אויגן פארשניטענע אין טיר — קוקט, קוקט — גיט זיך א לאָז צו דער טיר, פארשליסט. ברעכט די הענט): א פייער, א פייער האָט מיין הויז אָנגעצונדן, א פייער האָט מיין הויז ארומגעכאפּט. (ס'וואקסט איר שרעק און ס'שטייגט איר קאָל) א פאסטקע. — עס ברענט! — נאָר קינדער ארויס, קינדער אין גאס. — די מאמע, אייער מאמע א קאָרבן זאָל זיין. (לויפט צו צום שפייז־קאמער, נעמט ארויס א פלעשעלע, וואָס זי דריקט אין די הענט) יעסוימעס, אָרימע יעסוימעס, (וואקלענד צו די טרעפּ) וועט זיך גאָט עפּשער דערבארימען, וועלן עפּשער גוטע מענטשן ראכמאָנעס האָבן. (מיט א פארשטיקטן כליפּ וואקלט זי ארויס אין צווייטן צימער).

פ א ר ה א נ ג

פערטער אקט

אין ווינקל רעכטס, צום פאדערגרונט, אן אלטע לעדערנע, צעפאדענע קאנאפע. אף דער קאנאפע לינט אוונער אין די קלײדער א צעבראסטשעטער, די שיך אויסגעטאן, שלאפט. לעבן קאנאפע א טישל. אפן טישל אן עלעקטרישער שטויסלאמפ מיט א צייטונג איבערגעוואַרפן. פון אונטער דער צייטונג רייסט זיך ארויס א מאטער שיין, וואס באשטראלט, פון א זייט, אוונערם געזיכט. שטיל. נאר פון צייט צו צייט, מיט אוונערם אומרואיקע באוועגונגען הערט זיך דאס סקריפען פון דער קאנאפע, וואס דערמאנט אין גרויס אריימקייט.

(ערגעץ אין דער פינצטער ווייניט א קינד און א קרעכצן וואקסט אויס ווי פון אונטער דער ערד. רעכטס, אין ווינקל, לייבט אויף א גרופע אפלויקאנטן, ווי א צונויפגעטריבענע טשערעדע פאר א שטורם. לינקס, צום פאדערגרונט, לייבט אויף א זקיינע אף א שטעקן אנגעשפארט. א האַרבאטער, זיך אפטיילנדיק פון איינעם פון דער גרופע, גייט אום הין און צוריק אין גרויס באזאַרגטקייט).

א ל י ט ו ו א ק (צום איקעוואטן): וואָס זשאַגט א איד?

א י ק ע ו ו א ט ע ר : א־א האַרב.

ל י ט ו ו א ק : דאָס אלעש? — א האַרב?

א י ק ע ו ו א ט ע ר : ק־קיינער ז־זאָגט ער, וויל ניט ק־קיין ח־ה־האַרבאטש צו דער ארבעט. ש־שוין זעקס מ־מאָנאטן א סענט ניט פארדינט.

ל י ט ו ו א ק (א מאך געבנדיק מיט דער האנט): נו, דער ריבייניע־סעל־אוילאָם איזש א פאַטער.

ק ו ר נ א ס ע א י ד ע נ ע : א האַרב? זי וועט אים טאקע א סאָך אונטערשטעקן. פארסארפעט זאָל זי ווערן.

ד י י א ד ו ש ל י ו ו ע : א האָרב? (כיכיקעט מיט א דין נעלעכטערל) א נייע קרייַנק, א האָרב! (כיכיקעט).

(דאָס קרעכצן מישט זיך אויס מיט דעם דזשעז נעוואָי פון א סאקסאפאָן. עס טאנצן אריין פאַרלאך אין פארביקע קארניוואל קלייַדער אָנ־ געטאָן. און צווישן די טענצער דרייט זיך אריין און דרייט זיך ארוים מיס בירנבוים אין דער פאָרמע פון האלב מענטש און האלב שלאנג).

ז ק י י נ ע (קוקט אף די טענצער מיט האלב פארמאכטע, אויסגעלאָ־ שענע אויגן. מורמולט): פארדים, באנקעטן, בעלער — (קוקט, קוקט) אלע טאנצן אף אונדזער אומגליק. (לאנגע פאוזע) רום און קאָוועד פאר אונדזער שאנד. (קוקט, מורמולט) אלע טאנצן, טאנצן, טאנצן — (גיט א קלאפ מיטן שטעקן) געגוג געטאנצט!

(אלע לעשן זיך אויס. נאָר דאָס קרעכצן, ווי אן עכאָ, האלט אָן דורך דער גאנצער סצענע).

ש י י נ ד ל (בא אוונערס צוקאָפן): אוונער! (עס דערטראָגט זיך א קלונג פון אן אמבולאנץ. אין ווינקל לינקס לייכט אויף א גרופע שכיינעם) ווידער האָבן זיי דער מאמען אף מיר ליגנם אָנדערצייַלט. ווידער האָבן זיי איר הארץ פארגאלט און פארגיפטעט. איך, איך האָב א נאקעטע פאָזירט. (שטרעקט אויס די האנט) קום, אוונער! (אוונער שטייט אויף) זיי אן איידעם. קום! (ביידע גאַיילט. זיי אנטקעגן קומען אָן צווויי טרעגער מיט א טראָגבעטל אין די הענט. נאָך די טרעגער, פערל און רעב סענדער. דערזעענדיק דער מאמען, פאלט שיינדל צו צום בעטל מיט א ספּאזמאטישן אויסגעשרייַ) מא־מע! (לאָזט זיך אראָפּ אין כאלאָשעם).

(די טרעגער מיט דעם טראָגבעטל פארשווינדן רעכטס. דער אמ־ בולאנץ פארקלינגט. שכיינעם שפּארן זיך אין ארומקרייז).

פ ע ר ל : שיינדעלע! ראטעוועט!
ר ע ב ס ע נ ד ע ר : אידענעם אוועק!
א ו ו נ ע ר : מאכט א וועג!

(אוונער, פערל, רעב סענדער, מיט שיינדלען אף די הענט, פאר־ שווינדן לינקס, די שכיינעם, א שאָכן און א פּאָר קינדער קלייבן איינגער זיך צונויף אין א גרופּקע).

ש כ י י נ ע ס (ברעכנדיק די הענט): אך אן אומגליק! — געסאמט? — וועך? — די כאזנטע! — ווויי איז מיר! איך האָב זי דאָך דאָ ערשט מיט א שאָ צוויי צוריק געזען. — ניט פאר אונדז געדאכט. — אזא

אומגליק! — איז ווי אזוי האָט מען זיך דערוואוסט? — דער בוטשער. אַ? — דער בוטשער איז געקומען אהיים און —

(צווישן די שכיינעם לייכט מיטאמאל אויף מיסעם קארש).

מ י ס ע ס ק א ר ש : זעט נאָר א געזעמל! געהערט א באַ־קלאָגעניש? דזשאָסטו ליסן! (פאוזע) זי שטארבט נאָך ניט! (זיך אָנ־בויגנדיק צווישן די שכיינעם, ווי פארטרויענדיק א סאָד) ווי נאָו די טריקס. שי סמירד א ליטל קארבאָליק אָן די ליפּס. דיי אָל דו די סיים טו געט איזי מאָני פראָם טשאריטי.

ע ר ש ט ע ש כ י י נ ע (צו די שכיינעם): זאָלט איר מיר לעבן און געזונט זיין, איר פאַרשטייט? איך פארשטיי דאָך א וואָרט ניט.

מ י ס ע ס ק א ר ש (מיט היץ): וואָס פארשטייט איר דאָ ניט? זי האָט אָנגעשמירט אביסל קארבאָליק אף די ליפּן. האָט אָנגעמאכט א טומל. זיי טוען אלע דאָסזעלבע טו געט איזי מאָני פראָם טשאריטי. (לעשט זיך אויס).

ע ר ש ט ע ש כ י י נ ע : איזי? — מאָני פון טשארטי? —
צ ו ו י י ט ע ש כ י י נ ע (פאריכטנדיק): טשא־ריטי.
ע ר ש ט ע ש כ י י נ ע : יע, איז ווער איז ער?

(שכיינעם לאכן מיט אן איינגעהאלטענעם געלעכטער).

ד ר י ט ע ש כ י י נ ע : אָט א גרינהאָרן!
פ ע ר ט ע ש כ י י נ ע : זאָגט איר אין אידיש — בלאָגאָטוואָ־ריטעלנאָסט.

א ש כ ן (ארויס פון געדולד): פראָוויטעלנאָסט היינט שמאָווי־טעלנאָסט מאָרגן. זאָגט איר אין פליין מאמע לאָשן (צו דער ערשטער שכיינע געווענדט) צדאָקע, צדאָקע ווייסט איר דאָך וואָס עס איז?

ע ר ש ט ע ש כ י י נ ע : צדאָקע גאָר? ! — אלדי וויסטע כאַ־לוימעס אף איר קאָפּ, לייב און לעבן. געהערט? צדאָקע גאָר! נא דיר גאָר צדאָקע. — טשארטי, — איזי — אמעריטשקע! א לאָשן עס איז! און איך האָב געמיינט גאָט וויים וואָס —

(ס'דערטראָגט זיך פענים קאָל „נעקסט". אלע לעשן זיך אויס. עס לייכטן אויף מיסטער יאבלאָנסקי און בא זיין זייט אוונער. אין צווייטן וויגל וויי סילועטן דרייען זיך ארום אפליקאנטן).

מ י ס ט ע ר י א ב ל אָ נ ס ק י (רעדט מיט א פאנפאטן פארדומפענעם קאָל): שוין געווען, געווען. — זי אליין, די מיס בירנבוים, א פוירפעקטע ליידי, א בריליאנט, האָט מיר אריינגענומען אין איר פרייוועט אָפיס און

האָט מיך געווויזן אלע רעקאָרדם. זיי האָבן איר געצאָלט וויקלי, ווי מ'צאָלט וויידזשעס, זעקס טאָלער א וואָך, ביסיידם אַדער עקספענסעס. זיי האָבן איר געטריטעט פיין ווי עס קען גאָר פיינער ניט געבן. — וואָס קען מען צו זיי האָבן?

א ו ו נ ע ר : און פון זייער בלוטזויגעניש און בלוטצאפענישׂ האָט זי אייך אויך געוויזן די רעקאָרדם?

מ י ס ט ע ר י א ב ל א נ ס ק י : א טייערע מיסע! און אויב מ'האָט איר אפילע יע געזאָגט א וואָרט, האָט מען איר דעם פּארך צעדראפּעט?

א ו ו נ ע ר : איז דענקט איר, אז איר זעלבסטמאָרד פארזוך —

מ י ס ט ע ר י א ב ל א נ ס ק י (ארומלויפנדיק אין קאס, ארבעטנדיק מיט די הענט): א שיגאָען, זאָג איך אייך, זי איז פליין פון זינען אראָפּ. (גיט זיך א דריי. לעשט זיך אויס).

(ס'דערטראָגט זיך פענים קאָל „נעקסט"! אוונער קערט זיך אום און פאר זיינע אויגן שטייט שיינדל).

ש י י נ ד ל : און זי האָט געקלאפט, געקלאפט, געקאסט און געצאָרנט. — הערסט? געדענקסט? — געדענקסט דעם פּאָגראָם? — און די מאמע שווייגט, שווייגט. און איר שווייגן נאָגט, רייסט, צופּט. — פארוואָס מאטערן זיי, פארוואָס פיניקן זיי דער מאמען? — איך וועל עס ניט אריבערטראָגן. (גיט זיך א כאפּ מיט די הענט בא די האָר פון קאפּ) איך וועל מעשוגע ווערן, אוונער.

א ו ו נ ע ר : שיינדל (וויל זי אָנכאפּן בא די הענט, קריגט זי מיטאמאָל פליגל, הויבט זיך אויף און פארפליט. ער קוקט. פון דער הויך לאָזט זיך אראָפּ א באצוקערטער טאָרט. קוקט. ארום טאָרט לייכטן אויף זיינע פרייַנט — דריי פּאָר און מיסטער קאָרנבליט, אן אלטער באָכער, זיצט עטוואָס ארויסגערוקט אין א זייט. די מענער לאָזן פוּלע, שוועכע קנויל רויך. אוונער הוסט. גייט אָפּ אין הינטערגרונט, ארומשלייכנדיק הין און צוריק).

מ י ס ע ס ב ל ו מ ע נ ט א ל : וועלן ער גיט א קוק אף זיך אין שפּיגל און זעט וואָס פּאר א טעל ער האָט פון זיך געמאכט. — איז דאָך עס אָבער אוונער.

מ י ס ע ס ל ע ו י נ ז א ן : דוכט זיך, אז די יאבלאָנסקים זיינען אויך לאנדסלייט, און איך זע ניט, אז אייַנער פון זיי זאָל זיך אינטערעסירן אין דער קיים.

מ י ס ט ע ר ב ל ו מ ע נ ט א ל : און דער אלטער יאבלאָנסקי איז

דאָך עפּעס א גאנצער מאכער אין שול. נאָך אלעמען, אויב אימיצער האָט זיך באדארפט אינטערעסירן אין דער קיים, זיינען עס זיי.

מ י ס ט ע ר ק ָא ר נ ב ל י ט : וואָס וויסען זיי די כניאַקעס? פרעגט זיי באכיירעם.

מ י ס ע ם ל ע ו ו י נ ז ָא ן : זיי האָבן שוין גאָר באדארפט וויסן. ער איז דאָך געווען זייער כאזן, ניין ?

מ י ס ט ע ר ל ע ר נ ע ר : יע, אָבער ווי לאנג איז ער אינגאנצן געווען זייער כאזן — איין יאָמים נוירָאים?

מ י ס ע ם ל ע ו ו י נ ז ָא ן : פארוואָס עפּעס איין יאָמים נוירָאים?

מ י ס ט ע ר ק ָא ר נ ב ל י ט : ער איז געקומען פון די איסט מיט געפּאטערטע לונגען. האָט אריבערגעפּעקלט די פאמיליע אין אמעריקע. האָט אָפּגעדאוונט. געקראָגן א בלוט שטורץ — און האָלאך לעאויל־אָמוי.

מ י ס ט ע ר ל ע ו ו י נ ז ָא ן : און איצט האָט זי געמאכט א פארזוך צו באגיין זעלבסטמאָרד.

מ י ס ע ם ב ל ו מ ע נ ט א ל : איר מעגט זיך זאָגן וואָס איר ווילט, נאָר איך גלויב ניט, אז ס'איז אזא נאָבעלער טאט פאר א מוטער זיך זוכן צו ראטעוון דורך זעלבסטמאָרד, לאָזנדיק צוויי קינדער אפּ גאָטס באראָטס.

מ י ס ט ע ר ל ע ר נ ע ר : ס'איז ניט קיין נאָבעלער טאָט. און א סאך גאָרניט קיין פויגלדיקע זאכן ווערן אָפּגעטאָן אין פארצווייפלטע מאָמענטן.

מ י ס ט ע ר ק ָא ר נ ב ל י ט : נו, וואָס איז דאָ פאראן צו רייַדן, יע נאָבל אָדער ניט נאָבל. איך וואָלט וועלן וויסן — און מיר זיינען זיך דאָ צוזאמענגעקומען פאר א צוועק — איז וואָס האָבן מיר צו טאָן? מ'קען דאָך אזוי אוועקרייַדן א גאנצע נאכט און מ'וועט צו גאָרניט קומען.

מ י ס ט ע ר ב ל ו מ ע נ ט א ל : דער צוועק, דוכט זיך, איז יעדן גוט באקאנט. וואָס עס איז דאָ צו טאָן, אָדער בעסער געזאָגט צו פארהאנדלען, איז, צי זאָל יעדער פון אונדז אריינברייַנגען אין זיין אָרגאניזיישן א פאָרשלאג פאר א פראָטעסט מיטינג.

(אוונער קומט צו צום טיש, שטייט, קוקט און הערט, הוסט אונטער צוביסלאך).

מ י ס ט ע ר ל ע ו ו י נ ז ָא ן : איך וויים ניט, און אז מ'וועט

שוין יע פּראָטעסטירן, און אז מ'וועט אפילע ארונטערזעצן די מים בירג־בוים און די מיסעס קארש, וועט דען בעסער זיין? וועלן קומען אנדערע צוויי און עס וועט ווידער זיין דאָסזעלבע.

מ י ס ע ס ב ל ו מ ע נ ט א ל : מיר זיינען קיינער ניט פאר טשא־ריטי און מיר זיינען עס קיינמאָל ניט געווען. און מיט איבערשטעלן די ביינקלאך וועט מען גאָרנישט אויפטאָן. אונדזער פּראָטעסט איז ארויס־געוואָרפן וועגן די גאנצע פּארדאמטע אָרדנונג אונדזערע איז קאָרופּ־טירט ביזן ביין. וואָס עס איז נויטיק, איז א ריעל סוויפּ אָאוט. (מיט באטאָנונג) און פאר דעם ארבעטן מיר.

מ י ס ע ס ל ע ו י נ ז א ן : איך בין מיט אייך פאָלקאָם אינ־פארשטאנען. און פון א צווייטן שטאנדפונקט געראָטן באלאנגט די כאזנטע ניט אין אונדזערע רייען. זאָלן די שול אידן אויפחייבן א פּראָטעסט, אויב א פּראָטעסט קען יע העלפן. ווי דענקט איר, מיסטער לערנער, ניט אזוי?

מ י ס ט ע ר ל ע ר נ ע ר : איך וועל זאָגן ווי אונדזער פּריינט גאָטליב זאָגט: „פּראָסטיטוציע און טשאריטי איז א נויטוועגדיקער איבל". זיי ניט באקעמפן איז שלעכט און זיי יע באקעמפן, איז ווידער שלעכט. איך מיין, (געוועגדט צו די ארומיקע) ווי זאָגט איר?

מ י ס ע ס ב ל ו מ ע נ ט א ל (געוועגדט צו אוונערן): איך וועל זאָגן נאָך אמאָל, — איך זע ניט איין פארוואָס דו זאָלסט זיך נעמען צום הארצן מער ווי די גאנצע וועלט. עמעס, ס'איז א טראגעדיע. אָבער נאָך אלעמען זיינען זיי דיר ניט קיין שוועסטער און קיין בריידער.

מ י ס ע ס ל ע ר נ ע ר : און קיין קרוויוום אפילע אויך ניט.

מ י ס ע ס ל ע ו י נ ז א ן : און איך האָב שטארק מוירע, אז דו זאָלסט אמאָל ניט באצאָלן צו טייער פאר דעם אלעס. פארגעס ניט אָן דיין געזונט, אוונער.

א ו נ ע ר (דערשיטערט): איך דאנק אייך, איך דאנק אייך! — אָבער צו וואָס דער גאנצער ראכמאָנעס און מיטגעפיל מיט מיר, ווען איך בין געקומען געווינען אייער ראכמאָנעס און מיטגעפיל פאר די וואָס נויטיקן זיך אין דעם.

מ י ס ט ע ר ב ל ו מ ע נ ט א ל : יע ראכמאָנעס, ניט ראכמאָנעס. לאָז מיר דיר זאָגן, און איך בין א פּראקטישער מענטש. מיסעס קאנטאָר איז ניט די אייניציקע אין שטאָט. און אזוי גיך ווי דו וועסט אָנפאנגן מיט איין קיים, וועסטו דארפן עפענען אן אָפיס מיט א סטעף פון

סטענאָגראפערס, בוקקיפערס, און וואָס ניט? און מיר גלויבן ניט אין אזא הילף. — און צום טייוול! — וואו זיינען זיי אלע ווען עס קומט צו עלעקשן?

א ו נ ע ר (נעקרייניקט רעדט שטיל): איר גלויבט ניט אין אזא הילף, גוט. אָבער וואו איז אייער גייסט, אייער ברען און פייער וואו איז? — איז איצט די פראגע פון א ריעל סוויפ אָאוט, פון עלעקשן, און צי באלאנגט די כאזנטע אין אונדזערע רייען צי ניט? און ניט אום דער כאזנטע אליין האנדלט זיך דאָ, פארגעסט ניט! — דאָ איז א פראגע פון מאסן הילף און א מאסע אומכאהאָלפענע — פון מים בירנבוים און מיסעס קארש, די שליינג, — געפיניקטע, באליידיקטע און דערנידריק-טע אפן מיעסטן און גרויזאמסטן אויפן. (פאוזע) איז דאָס אלעס וואָס איר קענט מיר היינט אונטערטראָגן איז רייד, רייד און שרעק. שרעק אנשטאָט ברען און פייער. שרעק אנשטאָט פראָטעסט. שרעק טאָמער וועט מען דארפן עפענען אן אָפיס און שרעק טאָמער וועט מען דארפן צוטראָגן צום אָפיס א דאָלער אויך, וער וויים? — און זאָגן מוז איך אייך, אז שורקעס ניט קיין רעוואָלוציאָנערן רעדן אזוי.

(ערשטוינטע קוקן זיך אלע איבער, שטייען אויף אין איין פראָטעסט).

מ י ס ט ע ר ב ל ו מ ע נ ט א ל : שורקעס זאָגסטו?

מ י ס ט ע ר ל ע ו י נ ז א ן : דו האָסט נאָך אפילע פון קינדער הייזקעס ניט געטרויעמט, וועו מיר אלע האָבן שוין קאנספיראטיוו גע-ארבעט אין דער באוועגונג. קנוט פון צאָר און קאטאָרגע האָט אונדז ניט געשראָקן. און דאָ זיינען מיר מיטאָמאָל שורקעס. (לאכט מיט א שפאָטנדן זעלבסטצופריעדנעם געלעכטער).

מ י ס ט ע ר ל ע ר נ ע ר : מיר האָבן מוירע פאר א דאָלער?

מ י ס ע ס ל ע ו י נ ז א ן (צו די פרויען): וואָס זאָגט איר, אָ?

מ י ס ע ס ב ל ו מ ע נ ט א ל : מיר דערשרעקן זיך פאר א דאָלער? און צו אונדז זאָגסטו עס? וויי מיר אָן איין סאָציאלע, ראדי-קאלע אונטערנעמונג, וואו אונדזער דאָלער האָט ניט געטראָפן? און דו מעגסט עס אונדז זאָגן — נאָכדעם ווי דו האָסט בא אונדז דריי מאָנאטן געשלאָפן געעסן און געטרונקען, א ריינע שוירט און א דאָלער אין קע-שענע דיר געגעבן. (מיט פאָרוואורף און ווייטאָק) און איך וואָלט טאקע וועלן וויסן — וועו ניט לערנער, לעווינזאָן, קאָרנבליט און די אלע אנדע-רע פריינט, וואו דו וואָלסט איצט געווען?

מ י ס ע ס ל ע ר נ ע ר : און ווען ניט נאָטליב —
מ י ס ע ס ל ע ו י נ ז אָ ן : ווען ניט —

ק אָ ר נ ב ל י ט (אויפשטייענדיק, גיט א מאָך מיט דער האנט אז אלע זאָלן אים דערזען): וואָס טוט זיך דאָ? ניט אלע מיטאמאָל. אייניציק־ווייז, איך בעט אייך. (אלע בלייבן שטיל, פאָלגן נאָך מיט אויפמערקזאמ־קייט) איך האָב געשוויגן די גאנצע צייט און איך האָב פיינט דירעקטע פראגן. נאָר אז מ'איז שוין יע אריין אין פערזענלאכעם און דו, אוונער, האָסט אליין דאָ דעם דאָלער פאר די אויערן אריינגעשלעפט, וויל איך דיך פרעגן א דירעקטע פראגע און פאָדער פון דיר א דירעקטן ענטפער. (פאוזע) זאָג מיר, פארוואָס האָסטו געשאפן דעם דיימאָנד מעמאָריאל פאָנטאן?

א ו ו נ ע ר (נאָך א קורצן שווייגן): פאר זעלבסט אויסדרוק.

ק אָ ר נ ב ל י ט (איראָניש): ניט פאר דעם טויזנט דאָלער פריז!
(אלע קוקן זיך איבער מיט א צופרידענעם שמייכל).

א ו ו נ ע ר : איך לייקן עם קאטעגאָריש אָפּ.

ק אָ ר נ ב ל י ט : איך גלויב דיר, אוונער. פאר זעלבסט אויסדרוק האָסטו געשאפן. האָט דיר דיין זעלבסט אויסדרוק געפירט צו פאר־אידעאליזירן טשאריטי?

(אלע קוקן זיך איבער מיט א בליק, ווי איינער זאָגט — ער האָט אים געכאפט).

א ו ו נ ע ר (שטאמלענדיק, ווי צו זיך): איך האָב, — איך האָב, — איך האָב זיך ביז איצט וועגן דעם גאָרניט פארטראכט. (א ליינגערע פאוזע) איך בין שולדיק. — נאָר וואַרט א ווייליע. לאָזט זיך מיר צו־זאמענענעמען. (טראכט א ווייליע. רעדט שטיל) איך האָב טשאריטי, טשאריטי פאראידעאליזירט — (אפן קאָל) איך האָב מיין פּראַיעקט אריינגעגעבן נאָך מיט צען וואָכן צוריק.

ק אָ ר נ ב ל י ט : דאָס זאָגט גאָרניט.

א ו ו נ ע ר : איך האָב טשאריטי פאראידעאליזירט וויל איך האָב זיי ביז ערשט אזוי וויניק געקענט. — און עפשער אויך דערפאר, וויל טוגנט איז דער דראנג פון מיין נעשאָמע.

ק אָ ר נ ב ל י ט (שמייכלענדיק): טוגנט? — (שטארק ערנסט) טוגנט צו פאראידעאליזירן בורזשואזע פילאנטראָפּיע, צו שטעלן א מאָנומענט א בורזשוא אן עקספלואטאטאָר, וואָס האָט מיט זיין בלוט־זויגעריי געמאכט מער יעסוימים, ווי זיין גאנץ יעסוימים הויז און צען

אנדערע וועלן וועו עס איז קענען אריינגענעמען. טוגנט, זאגסטו?

א ו נ ע ר (דענערווירט. זיין שטימע ציטערט פול מיט ווייטאק און לוידנשאפט): איך בין שולדיק, איך גיב צו, — נאר פארשטייט מיך, — פארשטייסט? איך האב זיך מיט טשאריטי ביז דא ערשט קיינמאל פאנים־על־פאנים ניט געטראפן.

ק א ר נ ב ל י ט : אלעם ריכטיק, אבער —

א ו נ ע ר : אבער פארשטיי, פארשטייסט? — איך האב גע־ליענט אין די צייטונגען פון די בלאנקנדע יעסוימים איבער די גאסן פון גאר דער שטאט, און פאר מיינע אויגן האט זיך געצויגן א פראצעסיע פון יעסוימים עלנטע, הונגעריקע און באַרוויסע, יעסוימים קראנקע, קריפלס פארלאזענע (זיינע אויגן לייכטן אויף ווי מיט א זשאונג) און דא א היים, א היים פאר קינדער! — איך האב געהאלטן די צייטונג אין האנט, געקוקט אף די בילדער פון די קליינווארג באם עסן און שפיל, און מיין הארץ האט מיט פרייד אויפגעזונגען. וועו האט דעמאלט גאר גע־טראכט וואס דער דיימאנד איז געווען? — א גליקלאכע וויזיע האט מיך אנגעצונדן, א גליקלאכע זשאונג האט מיך ארומגעכאפט. מיט גאר דעם פייער און ליידנשאפט פון מיין נעשאמע האב איך זיך צום ליים גענומען. און אויב איך האב ניט געשאפן וואס טשאריטי איז אין דער ווירקלאכקייט, האב איך אבער געשאפן וואס טשאריטי דארף זיין און פרעטענדירט צו זיין אין אונדזער טעגלאכן לעבן. קענט איר זיך פאר־שטעלן אן ערלאכערן בילד, ווי דאס ארים יאסעמל, מיט דער קוליע אף די קני, שפייזנדיק מיט די ברעקלאך פון זיין ארים־אויסגעבעטלטן ברויט די פייגלאך פון גאס?

ק א ר נ ב ל י ט : ערלאך, אן ערלאך בילד. — און פון קאנקורס, פון דעם טויזנט דאלער פרייז האסטו גארניט געטראכט?

א ו נ ע ר : געטראכט פונ'ם קאנקורס, אבער ניט פון דאס געלט. ס'איז דאס בילד, דער ווילן און די פרייד פון שאפן עפעס גרויסעס, גרעסערס פון אנאנדערנס, וואס האט מיך געריצט און געדרעגט —

ק א ר נ ב ל י ט (איראניש): איך גלויב דיר, אוונער!

א ו נ ע ר (אנגעצונדן): גלויבסט ניט?

ק א ר נ ב ל י ט (מיט דעמזעלבן טאן): איך גלויב, ווי דען? —

א ו נ ע ר : לומפ!

(קארנבליט גיט זיך א וואַרף אף אוונערן. די פרייגנט, מיט אן אויס־

געשריי „קאַרנבליט!" מישן זיך אריין. קרייזן ארום די צוויי. אוונער לעשט זיך אויס).

ק ָ ר נ ב ל י ט : געזען א צאַדיק אין פּעלץ? (לאכט אפּן קאָל).

(אלע לאכן, שמייכלן מיט. לעשן זיך מיטאמאָל אויס. דאָס נע־לעכטער ווערט שטיל אוּן שטיל־ער אוּן הערט אויף. אוונער קרעכצט, ראַנגלט זיך אף דער קאַנאַפּע, רייסט זיך אויף פון שלאָף, בלייבט זיצן מיט צעעפּנטע אויגן, קוקט).

א ו נ ע ר (זיפצט אָפּ): אך, וואָס פּאר א כאָלעם, א קאָשמאר! (לאָזט אראָפּ דעם קאָפּ אף די הענט. זיצט).

פ א ר ה א נ נ

פינפטער אקט

אין הינטערגרונט א טיר, וואס פירט אין קיך. לינקס פון טיר, איבערשניידנדיק דעם ווינקל עמוואס אין דער קרום, שטייט אן אלטער פלושענער דיוואן מיט געעפטע קישעלאך אויס־געלייגט. לעבן דיוואן א טישל. אפן טישל אוונערם א סטאטועטקע, וואס טיילט זיך אינגאנצן אויס פון דער ארומי־קער באלעבאטישקייט

רעכטס א טיר און צוויי פענצטער צו דער גאס.

לינקס א טיר, וואס פירט אין שלאף צימער, מיט פארטיערן פארהאנגען.

אינמיטן צימער א טיש. געבעטע שטולן דא און דארט. נארדינען אף די פענצטער און פאמיליען בילדער, אין שוועדע גאלדענע ראמען, אף די וועגט.

(פערל, צוויישן די פארטיערן, קוקט אריין אין שלאף צימער. פון דער קיך טיר קוקט אריין רעב סענדער, זוכנדיק פערלען).

ר ע ב ס ע נ ד ע ר (אין טיר): פערל!

פ ע ר ל (ארומקוקנדיק זיך): רעב סענדער? (לויפט רעב סענדערן אנטקעגן). אזוי גיך צוריק.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר (אריינטרעטנדיק): מ'לאזט ניט צו, א שוואַרץ יאר אף זיי.

פ ע ר ל: וואס הייסט? אייך אויך ניט?

ר ע ב ס ע נ ד ע ר: איר זעט דאך.

פ ע ר ל (נאך א קורצן נאכטראכטן): האט איר פרובירט אונטער־שמירן?

ר ע ב ס ע נ ד ע ר: דאס אויך פרובירט.

פ ע ר ל: נו:

ר ע ב ס ע נ ד ע ר: נו, ס'גייט ניט.

פ ע ר ל : וואָס הייסט?

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : וואָס הייסט, וואָס הייסט? (אין גרימצאָרן) גיי, דערצייל א אידענע, וואָס הייסט? — כ'האָב זיך אַרויפגענאַנוועט אפן פערטן פּלאָר, ווי מ'האָט מיר געהייסן. איך קום צו צו דער רום, ערשט איך זע: ס'דרייט זיך אן אָרל אין ווייסע פּלודערן. מיין איך, אז ס'איז א דאָקטער, זאָגט מיר אָבער מיינע א קאָסטעמערקע אז ס'איז א נוירס. א נוירס, קלער איך, קען מען אריינגיין. און איך מאַך זיך קילוי־יאָדע און גיי. ערשט, ער שטעלט מיך אַפּ „וואו אַר יור גאָינג?" זאָג איך אים „לוק. — נאָ מאָר". איך ווייל בלויז א קוק טאָן וואָס זי מאכט. ענטפערט ער —„ נאָ, יו קען גאָ אין". טראכט איך: דער אָרל וויל אין יאָד אריין. נעם איך ארויס א דיים און זאָג צו אים „יו ביי יו א סיגאר". קוקט ער מיך אָן און רירט ניט מיט קיין אייווער. קלער איך: פּאר דעם אָרל איז א דיים צו ווייניק. רוק איך שוין בימכילע אריין די האנט נאָך אמאָל אין קעשענע, נעם ארויס נאָך א ניקל און זאָג צו אים „יו ביי יו טו סיגארם". גיט ער מיר עפּעס אזא בייסיקן שמייכעלע, רירט ניט מיט קיין אייווער און זאָגט ווידער אמאָל „נאָ, יו קען גאָ אין". ווער איך שוין בא זיך אביסל דאָסיק און גיב אים א פּרעג „וואָצעמעדער?" ערשט דער אָרל קריגט לאָשן און רעדט פּאָשעטע דיבורים „אָן אָרדער!" — אן אָדער איז אן אָרדער. — אז דער אָרל האָט אין מיר דעם בוטשער דערשמעקט, איז מיילע, וואָס קען מען טאָן? און ניט וואַרטנדיק אפּ זיין אָרדער — ווער וויים וואָס אזא אָרל קען זיך לאָזן הייסן בריינגען? — זאָג איך אים „העפּ א טשיקן". זאָגט ער מיר ווידער מיט א בייסיקן שמייכעלע, נאָר שוין עפּעס אביסל ווייכער „יו א בוטשער?" קלער איך: דו וועסט שוין בא מיר צעטראָס־קעט ווערן, און זאָג אים אזוי גייוועדיק „די ביגוואָן אין די סיטי!" ערשט, אז מיין אָרל ווערט ניט אן אָנגעצונדענער און גיט א געשריי „גאָ און טשעם יוסעלפּ!"

פ ע ר ל : אפּ מיינע סאָנעמס קעפּ און לייב און לעבן! — געהערט? — טשעם יוסעלפּ, — וואָס איז דאָס?

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : א וויסט יאָר אפּ אים. א גוי א כאזער! — ער הייסט זיך מיר גאָר גיין ארומטשעשען.

פ ע ר ל : אז די אויגן זאָלן אים ארויס, ריבוינע־שעל־אויל־אָם, אויב ער האָט שוין קיין גרעסערן, גרעבערן פון אייך ניט געזען. — געהערט א סוינע יסראָעל? ! — און זי, נעבאך, די אָרימע מאלקע, דארף

עס ליגן אונטער זייער האשגאכע, אוי, אוי, אוי!

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : נו, און דאָ ?

פ ע ר ל (אפזיפצנדיק): געווען א דאקטער.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : נו, וואָס?

פ ע ר ל : גאָרניט. (מיט פארדרוס) איר מיינט איך וויים עפעס? עטל האָט מיט אים געראַדט. נאָר וואָס העלפט עס? יע דאקטער, ניט דאקטער. זי ווערט ערגער פון מינוט צו מינוט. (פאוזע) וואָלט מאלקע שוין געווען אהיים, וואָלט מען זי אין ערגעץ געקענט נעמען. אזוי — אוי, אוי, אוי!

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : אך! אזא אומגליק, אזא אומגליק. און דער צעדרייטער זיצט נאָך?

פ ע ר ל : גאָרניט. מ'כאדאטאיעוועט. מ'וועט אים שוין ארויס-נעמען, דעם טייערן טאנעבארע. און שטעלט זיך פאָר, אזא סקאנדאל, און אלץ צוליב וואָס? צוליב א סטעטשל, א ליימענעם גוילאָם. (פאר-טרויערנדיק א סאד) און מ'זאגט אז מ'וועט נאָך דער שרימער מאלקען אויך טרייבן.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : מאלקען טרייבן ?

פ ע ר ל : מאלקען, מאלקען.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : וואָס טוט זיך דאָ? פארוואָס טרייבן?

פ ע ר ל : אָט טאקע פאר דעמזעלבן אוונערן, דעם טאנעבארע.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : ווידער אוונער? —

פ ע ר ל : יענער האָט א צונג און פליאסקעדריגעט —

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : נו?

פ ע ר ל : נו, איז וואָס פרעגט איר נאָך? איז ער אווק איבערן שטאָט און צעפויקט מאלקעס ווערטער —

ר ע ב ס ע נ ד ע ר (שעפטשענדיק): אז די מים בירנבוים און מיסעס קארש האָבן איר געטריבן צו זעלבסטמאָרד? !

פ ע ר ל : נאָר דאָס? און ער האָט נאָך מיר מיט עטלען פאר איידעס געשטעלט. — ווער בעט אים, אין אלדי רוכעס, אונדז נאָר צו דערמאָנען? דער יונג, זאָג איך אייך, וועט אונדז אלעמען אפן פייער ברייגען. מער פעלט מיר ניט ווי זיך אָנצופאנגען מיט זיי זיך שלעפן אין קאָורט זיך סודיען.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : הענט און פים האָט מען אים באדארפט אויסדרייען.

פ ע ר ל : וועז ניט ער, וואלט גאר קיינמאל צו אזא אומגליק ניט געקומען.

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : אך, אך, אך! (לאזט זיך צו דער טיר).

פ ע ר ל : וואו איילט איר זיך רעב סענדער?

ר ע ב ס ע נ ד ע ר : איך מוז זיך נאך צוכאפן אין בוטשער שאפ. איך האב דארט אלעם אזוי פון דער האנט געלאזן. אך, אך, אך! (אפ).

(עטל קומט ארוים פון שלאף צימער. פערל לויפט איר אנטקענען).

פ ע ר ל : נו?

ע ט ל : ערשט קוים איינגעשלאפן. (ניט איבער פערלען א פאר־ווייסטע גלאז פון מילך).

פ ע ר ל (נעמענדיק דאס גלאז): אויסגעטרונקן דאס גאנצע גלאז?

ע ט ל : ווייס איך וואס? האט זיך פארגאסן, דאס בעט פאר־גאסן. האט עפשער אויסגעזופט א טיי לעפל. (פאוזע) און אוונער איז נאך אלץ ניטא!

(מ'קלינגט).

פ ע ר ל (לויפנדיק צו דער טיר): א קלינגעניש א גאנצן טאג. (עפנט די טיר).

(מיסעם בלומענטאל און מיסטער לעווינזאן קומען אריין. באגריסן זיך מיט עטלען. פערל רוקט זיך אפ, קוקט און הערט אונטער פון א זייט).

מ י ס ע ם ב ל ו מ ע נ ט א ל : וואס מאכט שיינדל?

ע ט ל : שלעכט, זייער שלעכט.

מ י ס ע ם ב ל ו מ ע נ ט א ל : און מיסעם קאנטאר אליין?

ע ט ל : אז מ'האט זי אפגעראטעוועט, וויסט איר דאך. און ווי זי פילט היינט וויים מען ניט. מ'לאזט קיינעם ניט צו.

מ י ס ע ם ב ל ו מ ע נ ט א ל : און אוונערן האט מען געפיינט מיט צען דאלער.

ע ט ל : צען דאלער?

מ י ס ט ע ר ל ע ו ו י נ ז א ן : דאס וואס נאטליב האט ערשט דערציילט.

ע ט ל : וואלט עס אים נאר א לעסן געווען. אך! ס'איז מעשונע צו ווערן, זאג איך אייך. איר ט'מיר גלויבן, זינט נעכטן אוונט האב איך אים נאך פאר א מינוט ניט געזען.

מ י ס ע ם ב ל ו מ ע נ ט א ל : איז וויסט איר נאך גארניט וואס

פאר א כאסענע ער האָט אונדז נעכטן אָפּגעשפּילט?

ע ט ל : איך האָב שוין געהערט די טייערע נייעס. די לערנערס זיינען דאָ געווען.

מ י ס ט ע ר ל ע ו ו י נ ז א ן : און נאָך אלעמען טוט ער זיינם. און ער האָט נאָך פאר היינט אָוונט א פּראָטעסט מיטינג געהרופן.

ע ט ל : וועָר זאָגט עס?

מ י ס ע ס ב ל ו מ ע נ ט א ל : איר האָט באדארפט זען א סיין. ניט אנדערש, ווי דער מענש איז פון זינען אראָפּ. וועָן איר ווייסט וואָס מ'רעדט? מ'איז דאָך גרייט אים צו לינטשן.

ע ט ל : אך, וואָלט ער שוין אמאָל געקומען! און איך האָב געבעטן גאָטליבן, אז ער זאָל אים גלייך ברייגען אהער. איז וואָס נעמט עס דאָרט אזוי לאנג?

מ י ס ט ע ר ל ע ו ו י נ ז א ן : איידער מ'וועט פּארטיק מיט די פּאפּירן, איר ווייסט דאָך. נאָך א פּאָר מינוט.

מ י ס ע ס ב ל ו מ ע נ ט א ל (צו לעווינזאָנען) און מירן טאקע גלייך גיין אויך. אונדזער באגעגעניש, אפּ דער הייסער מינוט, קען נאָך ארויסרופן א נייעס סקאנדאל. קומט!

ע ט ל : איך האָפּ, אז דאָך וועט איר אים פּארגעבן.

מ י ס ע ס ב ל ו מ ע נ ט א ל : שוין לאנג פּארגעבן און פּאר-געסן. וואָלט ער זיך נאָר באראָיקט און אָנגעפּאנגען זיך ארומקוקן ארום זיך. און איר, טייערע, פּאסט אויך אפּ זיך אויפּ.

ע ט ל : איר ווייסט דאָך.

(מיסעס בלומענטאל און מיסטער לעווינזאָן געזעגענען זיך. אָפּ.)

פּ ע ר ל (זיך אונטערוקנדיק מיט א פּארבייסן פּאָנים): וואָס זאָגסטו איצט? א? — געהערט? שוין זיינע אייגענע פּריינט! — איך האָב דיר אָבער געזאָגט, אז דער טאָנעבאָרע וועט אונדז אפּן פּייער ברייגען. און אז דו וועסט אים ניט פּארמאכן דאָס מויל, וועט זיך דאָ כוישען טאָן. געדענק, עטל

(מ'קלינגט. פּערל לויפט, עפּנט די טיר. דערזעענדיק אוונערן, שפּרינגט זי אָפּ, ווי זי וואָלט פּאר זיך א ווילדע כאיע דערזען. עטל, דער-זעענדיק אוונערן, לויפט אים אנטקעגן. זיי נעמען זיך ארום און צעקושן זיך. עטל ווייגט).

א ו נ ע ר (נלעטנדיק עטלס קאָפּ): זיי ניט קיין קינד, הער אויפּ, עטל.

(פּערל, צוקוקנדיק, קערט זיך אָפּ מיט פּאראכטונג און קאס. גייט אָפּ אין קיך).

ע ט ל (הויבט אויף דעם קאָפּ, קוקט אוונערן גלייך אין די אויגן. מיט פּאָרוואורף): אזוי, אוונער? !

א ו ו נ ע ר (ווי ניט צוהערנדיק): וואָס מאכט שיינדל? ווי פילט זי?

ע ט ל : נאָרניט בעסער. — איך האָב פון איר נעהאט א נאכט און היינט א טאָג. פרעג שוין ניט!

(אוונער, זיך לאָזנדיק צו דער טיר פון שלאָף צימער).

ע ט ל : אוונער!

א ו ו נ ע ר (בלייבנדיק שטיין): מ'קען ניט?

ע ט ל : זי האָט ערשט איינגעשלאָפן.

(אוונער גייט ארום נערוועז מיט געמאָסטענע טריט איבערן צימער. הוסט צוביסלאך. עטל קוקט אים נאָך מיט א מיטלידנדן, אומרואיקן בליק).

ע ט ל (אָפּשטעלנדיק אוונערן באם דיוואן, נעמט אים ארום): זען זיך, אוונער. (ביידע זעצן זיך. באטראכטנדיק אוונערן, נאָך א קורצן שווייגן) שוין באלד א מעסלעם אז איך האָב דיך ניט געזען. (פּאוזע) און דו ווילסט זיך אלץ ניט בארואיקן? זע, ווי דו זעסט אויס. (אוונער ווערט אומרואיק, שווייגט) און באדענקסטו זיך כאָטש, וואָס דו האָסט אָנגעמאכט מיט דיין צעטראָגנקייט? — זאָג איצט אליין, האָסטו עס באדארפט? — נעכטן האָסטו פארופן דיינע בעסטע פריינט אף א בארטונג, האָסטו זיי אזוי מיעס באליידיקט. און היינט —

א ו ו נ ע ר (שפּרינגט אויף. הויבט אויף לאָזט אראָפּ די הענט): א, רעד מיר ניט, רעד מיר ניט פון מיינע פריינט. (מאכט א פּאר טריט, שטעלט זיך אָפּ.) איך האָב זיי באליידיקט? (פּאוזע) יע, איך האָב זיי באליידיקט! (קוקנדיק עטלען דרייסט אין די אויגן) — שטויב! שטויב פון א אידעע. אביסל אָפּגעשפּאָרטע, פארגעלטע זיכרוינעס פון די יוגנט טעג, און מעווארעמט זיך מיט זעלבסטצופרידנקייט, ווי אונטער א פוכאָווע פערענע. רעווואָלוציאָנערן! (שמייכלט ביטערלאך) וואו האָט זייער דאָלער ניט געטראָפן? אומעטום, עמעס! אָבער אכוץ דעם דאָלער — זייער הארץ, ברען און פייער וואו איז? — און איך האָב אראָפּגעשלעפּט די פוכאָווע פערענע, און ארויסגעשפּרונגען איז דער לאנג געהאָדעוועטער געפיל, ווי א פארפרעסטע שלאנג פון א שקאטול־קע. און מ'האָט מיר פאָרגעווארפן פאר דעם שטיקל ברויט און פוטער, וואָס איך האָב בא זיי געעסן. פאר נאכטלעגער און די מינדעסטע

הילף, וואָס מ'האָט מיר אין פריינטשאפט צוגעטראָגן. (פארדריקנדיק די הענט) אך, וועז איך וואָלט זייער ברויט און פוטער ניט געעסן, וועז איך וואָלט —

ע ט ל (אויפשטייענדיק): נו, האָבן זיי געזאָגט. — קענסטו עס שוין פון קאָפּ זיך ניט ארויסשלאָגן?

א ו נ ע ר: ניט אין קאָפּ, עטל. — אין מיין בלוט און פלייש. (פאוזע) וואו איך גיי און וואו איך שטיי, צי איך בין וואך, צי איך שלאָף — אויגן, צינגער און א בלעכענער גלאָקן קלונג. עס קלינגט אין די אויערן (האלט זיך פאר די אויערן), עס קלינגט, קלינגט און קלינגט, און עס זעט אוים ווי זיי וואָלטן מיך אינגאנצן אין מאטבייעס צעשמאָלצן. א מעדניצע פול מיט מאָטבייעס בין איך.

ע ט ל (וועלנדיק אים בארואיקן): אוונער.

א ו נ ע ר (ניט הערנדיק עטלען): און עס רייסן זיך הענט אין דער מעדניצע אריין, און ס'שלאָגן זיך פינגער מיט פינגער און שרייען אייגער העכער, שטארקער פארן אנדערן: איך האָב דיר ברויט און פוטער צום עסן געגעבן, אזויפיל קומט מיר. איך האָב דיר נאכט־לעגער געגעבן. איך האָב דיר א סטודיע געדונגען. איך האָב דיר אן אָרדער געקראָגן. איך האָב דיך געריטן פאר א פריינט. איך האָב דיך געלויבט פאר א באקאנטן, אזויפיל קומט מיר. און אלעמען בין איך שולדיק; אלעמען, אלעמען בין איך א באלכווח. (מאכט א פּאָר טריט) א צעשמאָלצענער אוונער. א צעשמאָלצענער אין דאָלערס, האלבע דאָלערס, קוואָדערס, דיימס, ניקלס און פּענים (שטעלט זיך אָפּ און גיט א מאך מיט דער האנט ווי ער וואָלט א זשמעניע געלט א שאָט געטאָן) כאפּט! (שמייסלט מיט א פיינלאכער גרימאסע) און אלע כאפּן, גראָבן, גראָבן — און דאָס הארץ ווייטן, וויינט און שרייט — (זעצט זיך אפן טיש, קאָפּ פארזונקען).

ע ט ל (נעירט, ווישט די אויגן, לייגט איר האנט אף זיין אקסל): טייערער, — בארואיק זיך, אוונער. בארואיק זיך, איך בעט דיך. דו ביזט ניט געשלאָפן. קום, לייג זיך צו. שפּאר זיך צו, אוונער.

א ו נ ע ר: ווי קען מען שלאָפן? — שטעל זיך פאָר, אז איך האָב זיך פאר טויזנט דאָלער פארקויפט צו גלאָריפיצירן דעם אָנדענק פון א בורזשוא אן עקספּלואָטאָר. אך! (פארשטייפט די הענט, קוקט אין דער ווייט) איך, איך האָב זיך פאר טויזנט דאָלער פארקויפט —

ע ט ל: דערפאר דער סקאנדאל? דערפאר האָסטו געפּאָדערט דעם פּראָיעקט צוריק?

א ו ו נ ע ר : יע, איך האָב א סקאנדאל געמאכט.
ע ט ל : און זיי האָבן דיך ארעסטירט.
א ו ו נ ע ר : זאָלן זיי ארעסטירן!
ע ט ל : און דו האָסט באצאָלט, אוונער. דו האָסט באצאָלט און דו וועסט נאָך צאָלן, אויב דו וועסט זיך ניט בארואיקן און זיך ארומ־קוקן אוונער. און איך וואָרן דיך, אוונער. קוק זיך ארום און זע וואָס עס טוט זיך ארום דיר. וואך אויף ,אוונער. (פאוזע) וווייסטו, אז זיי האָבן היינט צו שיינדלעך א דאָקטער געשיקט?
א ו ו נ ע ר: א פסיכיאטאָר?
ע ט ל : דר. סאפערשטיין, א פרויען דאָקטער.
א ו ו נ ע ר : א פרויען דאָקטער?
ע ט ל (ווי פארטרויענד): און ער האָט איר א פרויענלאכע אונ־טערזוכונג געגעבן.
א ו ו נ ע ר (אויסער זיך): זעכצן יאָר א קינד. אזא באלויידיגונג.—
ע ט ל : אָבער דו ביזט דריי און צוואנציק, אוונער.
א ו ו נ ע ר (איבעראשט): עטל! (נעמט ארומגיין נערוועז איבערן צימער) און דו האָסט פארטראכט. — פארדעכטיקסטו? —
ע ט ל (אָנכאפנדיק אוונערן): וואָס רעדסטו, אוונער? ס'וואָלמ מיר אזא געדאנקן גאָר אפן זינען ניט ארויף. (שטיל־ער). און דער דאָקטער האָט אויך גאָרניט געפונען.
א ו ו נ ע ר : אך, לאָז מיך אָפּ! (ציט זיך ארויס פון עטלס הענט).
ע ט ל : אָבער פארשטיי, אז ניט שיינדלם אומערלאכקייט זוכן זיי, ניט דאָס אינטערעסירט זיי. — נאָר דיין אומערלאכקייט, אוונער. דיך זוכן זיי. — און דאָס בין איך אויסן געווען דיר צו זאָגן, און דאָס וויל איך, אז דו זאָלסט וויסן און געדענקען. זיי פאָרזיכטיק, אוונער, וואָרום זיי וועלן דיך אריינשלעפּן אין אן אומגליק. זיי זוכן פון דיר נעקאָמע צו נעמען, אוונער.
א ו ו נ ע ר : נעקאָמע פארוואָס?
ע ט ל : פאר אלעם, אוונער. פאר דעם סקאנדאל היינט אינ־דערפרי. פארן צעטראָגן און צעפויקן מאלקעם וועלטער, אז זיי האָבן איר צו זעלבסטמאָרד געטריבן —
א ו ו נ ע ר : איז עס ליגן?
ע ט ל : ס'איז עמעס, אלעס עמעס. אָבער פארשטיי, אוונער —
א ו ו נ ע ר : און אָט דער עמעס מוז פארן אוילאָם היינט

אויפגעדעקט ווערן. זאָל דער אוילאָם וויסן צו וועמען ער האָט זיין געלט און ראכמאָנעס אָנפארטרויט. (שטיל) אזא באליידיגונג. זעכצן יאָר א קינד (צו עטלעך געווענדט) — און דו וועסט גיין מיט מיר, עטל. דו וועסט איידעם זאָגן.

ע ט ל (צערטלאך): איך וואָלט געגאנגען, אוונער. מ'וועט מיר אָבער ניט גלויבן. (בעטנדיק) און דו וועסט אויך ניט גיין, אוונער.

א ו ו נ ע ר (אויפגעבראכט): דו אויך ניט? ! אלע אין איין פאר־שוועדונג —

ע ט ל (צוטרעטנדיק און מיט געבעט): אָבער פארשטיי מיך, אוונער.

א ו ו נ ע ר (קוסנדיק פאָרשנד אין עטלס אויגן): און דו וועסט ניט גיין?

ע ט ל: איך וואָלט געגאנגען, אוונער. אָבער פארשטיי — פאר דיין און מיין וואוילזיין זאָג איך עס. פארגעס ניט, אז מ'קען אונדז ביידן פאר די בעסטע, נאָענטסטע פריינט. מ'וועט דאָך מיר אוים־לאכן וועז איך, א געליבטע, און קיין אנדערער קומט ניט באשטעטיקן דיינע רייד. מעג דאָך דער אוילאָם צווייפלען אין מיין איידעם זאָגן. און דער אוילאָם וועט דיר ניט גלויבן אפן וואָרט. דער אוילאָם ווייל האָבן באווייזן, דאָקומענטן, וואָם מ'קען אָנטאפן מיט די פליש־פינגער, אונטערגעשריבן און אונטערגעכאסמעט, און דו האָסט ניט קיין איין דאָקומענט, אוונער.

א ו ו נ ע ר: איז מאלקעס זעלבסטמאָרד פאר זיך אליין ניט א גענוגענדער דאָקומענט? איז שיינדלס וואנזיניקייט וויניניק?

ע ט ל: געגוג, מער ווי גענוג! אָבער ניט פאר דעם אוילאָם. (שטיל, ווי פארטרויענד) וויסטו, אז זיי האָבן צעטראָגן א קלאנג, אז שיינדל איז נאָך פריער מעשוגע געווען.

א ו ו נ ע ר (פארביסן): ליגנער אזעלכע!

ע ט ל: זיכער ליגן. אָבער די גאס גלויבט. — און ניט נאָר דאָס, אוונער. זיי האָבן אויך צעטראָגן א קלאנג, אז די „דזשואיש אייד" איז גאָרניט שולדיק אין מאלקעס זעלבסטמאָרד.

א ו ו נ ע ר: וועל איך איבערצייגן, אז זיי זיינען יע שולדיק.

ע ט ל: איבערצייגן מיט וואָס?

א ו ו נ ע ר: האָט דאָך דיין טאנטע אליין מיט אירע אייגענע אויערן געהערט מאלקעס באשולדיגונג. מיר, דיר וועט מען ניט גלויבן.

אָבער דיין טאנטע, א פרוי פון ארום פופציק יאָר, א טוישעוו פאר אזוי־פיל יאָרן אף איין גאם און אין איין און דערזעלבער הויז. איר וועט מען מוזן גלויבן.

ע ט ל : און אויך איר וועט מען ניט גלויבן.

א ו ו נ ע ר : איר אויך ניט? פארוואָס?

ע ט ל : ווידער פאר דאָסזעלבע, — פאר דעם וואָס זי איז מיין טאנטע, אוונער.

א ו ו נ ע ר : זיי וועלן מוזן גלויבן!

ע ט ל : זיי וואָלטן עפשער געגלויבט, אלעס געגלויבט. (פאוזע) נאָר וועָן אימיצער אנדערש, ניט דו, וואָלט דער אָנקלאָגער געווען.

א ו ו נ ע ר (נעטראָפן): ניט איך?

ע ט ל : עס טוט מיר ווייַ דיר צו זאָגן, נאָר איך מוז דיר עס זאָגן. נאָר רעג זיך ניט אויף, איך בעט דיך. דו האָסט זיך שוין היינט אזוי אויך געגוג אויפגערעגט.

א ו ו נ ע ר : נו, גוט, — יע —

ע ט ל (פארטרויענד): ווייל דו אליין שטייסט אן אָנגעקלאָגטער.

א ו ו נ ע ר : איך?

ע ט ל : זיי האָבן אויך פארשפרייט דעם קלאנג, אז דו האָסט געגומען שיינדלען א נאקעטע פאָזירן.

א ו ו נ ע ר (אויפגעקאָכט): ליגן! א שמוציקער ליגן! איין ליגן גרעסער, שוידערלאכער פארן אנדערן. און דו ווייסט עס, עטל. — און דער אויללאָם מוז ווייסן דעם עמעס. (פאוזע) נישקאָשע, דער אויללאָם וועט הערן; דער אויללאָם וועט פארשטיין. און די שליינג מוזן ארונ־טערגעזעצט ווערן. ארוים פון אָפּים, מיט קאינם שאנד צייכן אפן שטערן, מוזן זיי גיין. (כאפט זיין הוט).

ע ט ל : וואו גייסטו?

א ו ו נ ע ר : איך גיי און איך וועל בריינגען דעם אויללאָם —

ע ט ל : דו גייסט ניט! (צענעמט די הענט, פארשטעלנדיק דעם וועג).

א ו ו נ ע ר (אנטשלאָסן): איך גיי יע! (לאָזט זיך צו דער טיר).

ע ט ל : נו גוטער מיינער, טייערער —

(דערזעענדיק, אז מיט לאָגיק און גוואלד קען זי אים ניט באקעמפן, פרוביירט זי מיט צערטלאכקייטן. אוונער זיך אמפּערנדיק, גייט ארוים פון נע־דולד, וועדנדיק גוט אין קאָם. נאָר עטל קלאמערט זיך שטארקער אָן אים מיט אומארמונגען, און ענטפערנדיק מיט א ליבלאכן, הארציג־גוטן שמייכל אף זיין

קאָם און צאָרן, רייסט זיך מיט אלע קויבעם אים א קוש צו טאָן אין מויל. אוונער, אָפּקערנדיק דעם קאָפּ, צעהוסט זיך אפן קאָל. עטל לאָזט אים אָפּ און זעענדיק ווי ער שטיקט זיך מיטן הוסט, לויפט זי ארויס און קומט גלייך צוריק מיט א גלאָז וואסער).

ע ט ל : **נא, טו א טרונק. — נאָר ניט פיל. — ביזט פארשוויצט.**

(אוונער נעמט דאָס גלאָז, טוט א זופ און צעהוסט זיך נאָך שטאַרקער. שטעלט אוועק דאָס גלאָז אפן טיש, טוט א כאָרכל ארויס, קערט אָפּ דעם קאָפּ אָן א זייט, שפייט אריין אין נאָז טיכל).

ע ט ל (נאָכקוקנדיק פון א זייט. מיט א ציטער אין איר קאָל): **בלוט?** (גיט זיך א יאָג, ווי זי וואָלט וועלן ארויסכאפן דאָס נאָז טיכל פון זיינע הענט).

א ו ו נ ע ר (שטופט דאָס טיכל אין קעשענע אריין): **ס'איז גאָרניט — וואָס האָסטו זיך אזוי דערשראָקן?**

ע ט ל (קאָנטראָלירנדיק זיך): **ניט דערשראָקן. נאָר זע וואָס דו האָסט פון זיך געמאכט! — ווילסט נאָך קריגן א בלוטשטורץ, וואָס?** (פירט צו אוונערן צום דיוואן).

א ו ו נ ע ר (זעצט זיך אפן דיוואן): **און אז א בלוט שטורץ איז וואָס? — אויך בלוט גייט ניט פארלאָרן.** (צעהוסט זיך שפייט ווידער אריין אין נאָז טיכל).

ע ט ל (צולויפנדיק צו דער קיך טיר): **טאנטע!** (לויפט גלייך צוריק, גלייכט אויס די קישעלאך בא אוונערן צוקאָפּנס).

פ ע ר ל (אריינלויפנדיק מיט איין אָטעם): **וואָס איז?**

ע ט ל : **גיט מיר גלייך א גלאָז מיט צעשטויסענעם אייז. נאָר** קלייניע שטיקלאך, פליזז, און טאקע גלייך. **וואָס שנעלער, טאנטע.**

(פערל וואַרפט אן אומרואיקן בליק אף אוונערן, לויפט ארויס און קומט גלייך צוריק מיט א גלאָז צעשטויסענעם אייז. גיט איבער עטלען. אוונער הוסט און שטיקט דעם הוסט אין זיך).

ע ט ל : נו, **הער אויף. — נעם א שטיקל אייז.** (גיט אים א שטיקל אייז אין מויל אריין) **עפשער רופן דעם דאָקטער?**

א ו ו נ ע ר : **מ'דארף ניט קיין דאָקטער.** (שלינגענדיק דעם אייז) **גיב דאָס גלאָז איך וועל אליין נעמען.**

ע ט ל (גיט אים דאָס גלאָז): **נא, נאָר פארגים זיך ניט. ליג רואיק.**

(א ווייַע איז שטיל. פערל, פון איין זייט, און עטל, זיצנדיק אפן דיוואן, קוקן מיט ראַכמאָנעס ווי אוונער שלינגט די שטיקלאך אייז. מ'קלינגט און גלייך פאָלגט נאָך א צווייטער נערוועזער, ברעקלענדער און ניט אויפ-

הערנדער קלונג. פּערל לויפט מיט איין אָטעם, עפּנט די טיר).

פּ ע ר ל : מאלקעלע! (פּאלט מאלקען אפּן האלדז, שלוכצן שטיל).

(עטל שטייט אויף, בלייבט א ווייל פּארגליווערט פון איבעראשונג, לויפט צו צו מאלקען, צעקושן זיך. אָן ווערטער פּירן זיי מאלקען צום טיש. מאלקע לאָזט זיך אראָפּ אפּן שטול. בוידע שטייען איבער איר שטיקנדיק די טערען).

מ א ל ק ע (עטוואָס קומענדיק צו זיך): פּינצטער איז אין מיין הויז, אָן ליכט, אָן לעבן — וואו זיינען מיינע קינדער, פּערל?

פּ ע ר ל (צעטומלט): אָט דאָ, אָט דאָ. (דרייט זיך אין צעטומלענישׂ. רופט) דווויירעלע, דווויירעלע! (לויפט ארויס).

מ א ל ק ע : און וואו איז שיינדל?

ע ט ל (צעטומלט): זי איז ארויס, מאלקע. — זי וועט באלד זיין צוריק. זי קומט באלד, זי וועט באלד זיין. — זייט רואיק, מאלקע —

פּ ע ר ל (אריינלויפנדיק מיט דווויירעלען אף די הענט. דווויירעלע גייט איינגעווויקלט אין אלטן כאלאט. מיט איין אָטעם): אָט, מאלקע.

מ א ל ק ע (אויפשטייענדיק): מיין קינד!

ד ו ו י י ר ע ל ע (דערזעענדיק דער מאמען): מאמע! (ציט אויס די הענט אין טערען).

מ א ל ק ע (לאָזט זיך אראָפּ מיט דווויירעלען אפּן שויס): פּייגעלע מיינס! (קושט זי אויס אלע גלידער, שלינגענדיק די טערען. אין א ווייל ארום) וואו איז שיינדל, טייערע, וואו איז שיינדל?

פּ ע ר ל : אָט, אָט. — באלד (קוקט אומבאהאלפּן און צעשראָקן צו עטלען, ווי זוכנדיק פּאר הילף) דו ווייסט, עטל —

ע ט ל (נעכאפּטערהייד): איך האָב געזאָגט מאלקען, זי איז ארויס — אָט באלד, זי וועט באלד זיין צוריק.

מ א ל ק ע : און זי איז גאָרניט געגאנגען זען וואָס איך מאך?

פּ ע ר ל : מאלקע קרוין! מער ווי איינמאָל געגאנגען. מ'האָט אָבער קיינעם ניט צוגעלאָזן.

מ א ל ק ע (פּארטראכטנדיק זיך): מ'האָט ניט צוגעלאָזן? ! (פּאוזע) די אויסיי-כעסעד-וועעמעס האָבן געפּאָדערט אז איך זאָל אונ-טערשרייבן —

ע ט ל : וואָס אונטערשרייבן?

מ א ל ק ע : אונטערשרייבן און אָפּלייקענען אז זיי האָבן מיך צו מיין אומגליק געטריבן. (דריקט דווויירעלען פעסטער צו זיך, שטיקט די טערען).

ד ו ו י י ר ע ל ע : מאמע. (צערטלט און גלעט דער מאמען).

ע ט ל : האָט איר אונטערגעשריבן?

מ א ל ק ע : איך האָב ניט געוואָלט, איך האָב ניט געוואָלט, טייערע. האָבן זיי מיך געסטראשעט, אז זיי וועלן מיר פּאר מעשוגע דערקלערן; אז איך בין א פּאָבליק טשארזש, און זיי וועלן מיך מיט די קינדער פון לאנד ארויסשיקן. — און איך האָב אונטערגעשריבן. אָפּגעליקנט שטיין און ביין. אלעס האָב איך אף זיך גענומען אום די קינדער, מיינע אָרימע קינדער צו ראטעוועז (דערשטיקט א טרער. קוקט זיך נערוועז ארום) וואו איז שיינדל? ברייגנט מיר מיין שיינדלען גלייך אהער. שיינדל וואו איז? —

(אוונער, וואָס איז די גאנצע צייט געלעגן אומבאוועגלאך, דערהערנדיק מאלקעס לעצטע וועדטער, שטייט אויף. עטל, זיך אומקוקנדיק, פרובירט אים אָפּהאלטן מיט איר בליק).

א ו נ ע ר (זיך אָנבויגנדיק איבערן טיש, מיט א לויזנשאפטלאכע שטים צו מאלקן געוועגדט): איר האָט אונטערגעשריבן, זיי רייניגעוואשן?

(מאלקע שטייט אויף א דערציטערטע. לאָזט דאָס קינד אראָפּ אפן שטול. פּערל נעמט איבער דווירעלען צו זיך. צערטלט און האלובעט זי, שטיקט די טרערן, און אירע פּלייצעס צוקן, צוקן).

מ א ל ק ע (ניט ווי מיט איר קאָל שרייט אוים פון וויטאָק און איבעראשונג): אוונער! (שטיל) דו האָסט אונדז אומגליקלאך געמאכט.

(פון שלאָף צימער, צו אלעמענס איבעראשונג, דערהערט זיך אף מאלקעס אויסגעשריי, שיינדלס רוף און ענטפער „מא־מע!" פּארציטערטע וועגדן אלע זייערע אויגן צו דער טיר. אין טיר, צווישן די פּארטיערן, באווייזט זיך שיינדל אין א נאכט העמד און שלאָפראָק, האלב צעעפנט. די האָר צעקודלט און צעלאָזן. א ווייליע שטייט זי אזוי באוועגלאָז און אף איר פּאָנים מישט זיך א ווילדער שמייכל אינאיינעם מיט א טיפן פּיין).

ש י י נ ד ל (קאָנצענטרירנדיק איר בליק אינגאנצן אף דער מאמען): און דו גלויבסט, מאמע? — מאמע, אף מיר? — און אף אוונערן, מאמע? ! — נא, מאמע (ניט אף זיך א ריס דאָס נאכט העמד, ארויסשטעלנדיק, א נאקעטע, איר ברוסט) זע, מאמע! (וויינט און לאכט מיט א מעשונעדיק־פּיינלאכן גלעכטער).

מ א ל ק ע (אן לאָשן, אומבאוועגלאך ווי זי איז די גאנצע צייט נעשטאנען, ניט א ציטער און מיט א קאָל, וואָס שניידט און רייסט און רופט,

גיט זי א געשריי) קינד מיינס! (איר קערפער טוט א צוק אין צעטרייסלעניש. זי ברעכט איין און פאלט).

(פערל און עטל שרייען אויס „אוי!". שיינדל שרייט אויס „מאמע!" גיט זיך א לאז, נאר עטל אין שרעק, פארגראבנדיק דעם קאפ אויף שיינדלס אקסל אין געוויין, האלט איר איין. דוויירעלע, זיך ארויסגליטשנדיק פון פערלס הענט, פאלט צו און רייסט דער מאמען „מאמע, מאמע!" פערל כאפט גלייך דוויירעלען צו זיך אף די הענט. דאס קינד רייסט זיך צוריק און פערל באגיסט זיך מיט טרערן. אוונער לאזט זיך אראפ אף א קני, גיט א טאפ מאלקעס פולס באם האנט און שטערן. בויגט דעם קאפ אין טרויער).

פארהאנג.